

פרשת כי תשא

(א) וידבר יי אל משה לאמר. כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם וגו', ר' אבא ור' אחא ור' יוסי הוו אזלי מטבריה לצפרי. עד דהוו אזלי, חמו ליה לר' אלעזר דהוה אתי, ור' חייא עמיה. א"ר אבא, ודאי נשתתף בהדי שכינתא. א] אוריכו להו, עד דמטו לגבייהו. כיון דמטו גבייהו, א"ר אלעזר, ודאי כתיב, ב] עיני יי אל צדיקים ואזניו אל שועתם. האי קרא קשיא וכו'. א

(ב) ת"ח, הא אוקמוה, לית ברכתא דלעילא שרייא על מלה דאתמני. ואי תימא, ישראל היך אתמנון. אלא כופרא נטיל מנייהו, והא אוקמוה, וחושבנא לא הוי עד דאתכניש כל ההוא כופרא, וסליק לחושבנא. ובקדמיתא מברכין להו לישראל, ולבתר מנין ההוא כופרא, ולבתר אהדרן ומברכין לון לישראל. אשתכחו ישראל מתברכאן בקדמיתא ובסופא, ולא סליק בהון מותנא.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(א) (שמות ל) חלק ב' רכה : זהר חדש מג ס"ד שי"ו. א בדסו"י כתבו זה המאמר תמצאנו בפרשת פקודי דף רכ"ה ע"ש כי שם מקומו.

(ב) (תהלים לד) ויצא קמב צ"ג.

דרך אמת א] המתינו להם.

ונתנו איש כפר נפשו

הסולם

מאמר

(ב) ת"ח חא אוקמוה וכו' : בוא וראה. הרי העמידו, שאין ברכה עליונה שורה על דבר שנמנה. ואם תאמר, ישראל איך נמנו. אלא לקח מהם כפר נפשם, והעמידו, שלא עשו חשבון עד שנתקבץ כל הכופר ההוא והוא עלה לחשבון. ונמצא שמתחילה מברכים את ישראל בעת קבלת הכפר, ואח"כ מנו את הכפר, ואח"כ חוזרים ומברכים את ישראל. ונמצא שישראל נתברכו בתחילה ובסוף ולא היה בהם נגף. מותנא

(א) וידבר ה' אל משה לאמר כי וגו' : ר' אבא ור' אחא ור' יוסי היו הולכים מטבריה לצפרי. בתוך שהיו הולכים ראו את ר' אלעזר שהיה בא ור' חייא עמו. א"ר אבא ודאי נשתתף עם השכינה. המתינו להם עד שבאו אליהם, כיון שבאו אליהם, א"ר אלעזר, ודאי כתוב עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם, מקרא זה קשה. (סיוס הדברים הוא בפרשת פקודי אות פ"ח ולהלאה).

ג) מותנא אמאי סליק במניינא. אלא בגין דברכתא לא שרייא במניינא, כיון דאסתלק ברכתא, סטרא אחרא שריא עליה, ויכיל לאנזקא, בגין כך נטלין כופרא ופדיונא לסלקא ב עליה מניינא, והא אוקמוה, ואתמר.

רעיא מהימנא

ד) פקודא ב ליתן מחצית השקל בשקל הקדש. ג מאן מחצית השקל איהו כגון חצי ההין, ודא ו, ממוצע בין שני ההיין. אבנא למשקל ז בה, דא י, עשרים גרה השקל: דא יו"ד. העשיר לא ירבה, דא עמודא דאמצעיתא, לא ירבה על י. והכי אתמר בס"י, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר. והדל לא ימעט, דא צדיק, לא ימעט מעשר, כד"א עשר ולא תשע. ה ממחצית השקל, דאיהו י.

חלופי גרסאות

ב מעלייהו. ג מוסיף רעיא מהימנא מאן. ד בהדה ול"ג בה דא. ה מחצית השקל עשר הוא; מוסיף ממחצית השקל דאיהו י מחצית השקל עשר הוא.

דרך אמת ב] עיין בפרדס שער י באור מאמר זה.

מחצית השקל

הסולם

מאמר

דשמאל כנודע. בשקל הקדש, היינו המשכת התכמה, אשר מדרגה שלמה היא עשרים גרה השקל, כי במדרגה השלמה יש בה ע"ס דאור זכר המושפע ממעלה למטה, וע"ס דאור נקבה המושפע ממטה למעלה. והם עשרים ספירות, ולהיותם מבחינת השמאל הם מכונים עשרים גרה, מלשון גר הייתי בארץ נכריה. מחצית השקל, שהוא עשר ספירות דאור זכר, תרומה לה, צריך להרים אותו לה, ולא להמשיכו. אלא להמשיך המחצית של אור נקבה בלבד. שהוא ממטה למעלה.

וזה אמרו, מאן מחצית השקל. איהו כגון חצי החין, דהיינו חצי מדה, ומפרש, ודא ו' ממוצע בין שני ההיין, כי ה' ה"ס קו האמצעי, שנק מתקלא, השוקל ב' האורות ימין ושמאל שה"ס ב' ההיין שלא יהיה השמאל גדול מימין. (כנ"ל בספרא דצניעותא אות ג') ועל כן ממעט השמאל, שלא יאיר ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד, ואז הוא שוה עם הימין המאיר ממעלה למטה, ע"ש. הרי שהו' מחלק ועושה מחצית השקל תרומה לה, שהוא המחצית שממעלה למטה דשמאל, כמבואר.

וזה אמרו, אבנא למשקל בה דא י, עשרים גרה השקל דא יו"ד, כי יוד במילואה, יורה על מדרגה שלמה, שאור זכר ה"ס י' ואור נקבה ה"ס יו"ד, שהן בגימטריא י' שביחד הם עשרים, בסוד עשרים גרה השקל, ואומר, שאבן ששוקלים בה התרומה לה

ג) מותנא אמאי סליק וכו'; שואל למה עולה נגף בסבת מנין, ומשיב, אלא משום שהברכה אינו שורה בדבר שבמנין, וכיון שנסתלק הברכה, שורה עליו הסטרא אחרא, והוא יכול להזיק. משום זה מקבלים כפר ופדיון להעלות המנין עליו. וכבר העמידוהו ולמדנו.

רעיא מהימנא

מאמר מחצית השקל

ד) פקודא ליתן מחצית השקל בשקל הקדש: שואל, מהו מחצית השקל, ומשיב, הוא כמו חצי ההין והו' ו' שהוא ממוצע בין ב' ההיין, אבן לשקול בה, הוא י, עשרים גרה השקל, הוא יו"ד. העשיר לא ירבה, והו עמוד האמצעי, שהוא ז"א, שלא ירבה על י, וכך למדנו בספר יצירה, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר, וחדל לא ימעט, זהו צדיק, שהוא יסוד, לא ימעט מעשר, כש"א בספר יצירה, עשר ולא תשע. מומחצית השקל שהוא י.

ביאור הדברים, ומוכרחים תחלה להבין סנימיות המקראות שבפרשה. כי תשא את ראש, היינו כשתמשיך ג"ר לבני ישראל, כי הג"ר נקראים ראש, לפקודיהם, היינו בסוד ג' נקודות חולם שורק חירק, ונתנו איש כפר נפשו לח', היינו שינור מלהמשיך הג"ר דחכמה שבשמאל, אלא יעלה אותם לה, ולא יחיה בהם נגף, אבל אם ימשיך הג"ר דחכמה יהיה בהם ח"ו נגף, דהיינו מכח הדינים (דס"י דף קפ"ו ע"ב)

(ה) א"ל רעיא מהימנא, ואת בשמים, רחים את ממאריך, לית תוהא בכל אינון מלין יקירין דיפקון מפומך, דהא מאן דאיהו מלכא, או ברא דמלכא, לית תוהא, דיפקון מרגלאין בפתוריה, מליין סגולות, מליין נהורין. לבר נש אחרא, איהו תוהא. א"ל בריך את רעיא מהימנא. מתמן ואילך אימא את, דעלאין ותתאין נחתו למשמע מינך. אמר ליה, אשלים מלולך, אמר ליה, לא אית כען למימר יתיר, אימא את עד זמנא אחרא.

(ו) פתח רעיא מהימנא, פקודא בתר דא, לקדש את החדש. בגין דסיהרא קדישא איהי כלה, דמתקדשת * ע"פ ב"ד, דאיהו גבורה, בגין דתמן ליואי, דאתמר בהו וקדשת את הלויים. ולבתר דאתחזי סיהרא דיאותו לאורה, מברך עליה ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר במאמרו ברא שחקים, וברוח פיו כל צבאם. ובמי מתקדשת ומתברכת, בתפארת בגין דאיהו עטרת תפארת לעמוסי בטן. ע"כ ^ח

(ז) רבי יוסי ור' חייא הוו אזלי בארחא, עד דהוו אזלין רמש ליליא, יתבו.

חלופי גרסאות

ו מוסיף מלאך את. ז יאות וליג לא אית. ח בדפו"י כתב תצא דף רפ"ב כי ישבו אחים יחדיו וכו' ; פקודא בתר דא לקיים פריה ורביה.

מחצית השקל

הסולם

מאמר

וע"כ אין פלא בכל אלו דברים יקרים היוצאים מפיו, כי מי שהוא מלך או בן מלך אין פליאה שעולים מרגליות על שלחנו, מלאים סגולות, מלאים אורות. לאדם אחר ממך היה זה פלא. אמר לו ברוך אתה רעיא מהימנא, משם והלאה אמור אתה. כי עליונים ותחתונים ירדו לשמוע ממך. אמר לו השלם דבריך. אמר לו אין לי עתה לומר יותר עד זמן אחר. אמור אתה.

לה, היא י' דהיינו אור הזכר שממעלה למטה ומקבלים לעצמם רק הי' של אור הנקבה. שהוא מאיר ממטה למעלה. וז"ש העשירי לא ירבה, זהו עמוד האמצעי, שהוא מבחינת עצמותו נוטה לימין לחסדים, ואינו צריך לחכמה ע"כ נקרא, עשירי, ונאמר לו שלא ירבה על י', כלומר שלא יעלה ג"כ משהו מאור הנקבה להיות תרומה לה, אלא שיעלה רק הי' של אור הזכר ולא כלום מאור הנקבה. וזכוי אתמר בפסוק יצירה עשר ספירות בלימה עשר ולא אחד עשר, ואם ז"א ירבה על מחצית השקל, דהיינו שיעלה גם מדת מה מאור הנקבה נמצא שהעלה אחד עשר ספירות, דהיינו יותר מעשר. והדל לא ימעיט, דא צדיק, כי יסוד נוטה לחכמה וצריך לה, וע"כ נקרא בערכה דל, לא ימעיט, מעשר, שלא ישאיר מדת מה מע"ס דאור הזכר, שלא יעלה לה, מחמת חשקו בחכמה במדה מרובה, כד"א, עשר ולא תשע, כי אם יפחית מדה מעשר ספירות דאור זכר שלא יעלה אותה, נמצא שלא העלה עשר בשלמות אלא תשע. וצריך להיות עשר ולא תשע.

(ו) פתח רעיא מהימנא וכו': פתח רע"מ. המצוה שלאחר זו היא לקדש את החדש. כי הלבנה הקדושה, דהיינו המלכות, היא כלה, שמתקדשת ע"פ בית דין שהוא גבורה דז"א, כי המלכות נבנית מצד שמאל שהוא גבורה, כי שם בגבורה דז"א, הם הלויים שנאמר בהם וקדשתם את הלויים. כן המלכות שהיא מגבורה דז"א, צריכה ג"כ קדושה. ואחר כך שהלבנה נראית ויהנו מאורה, דהיינו אחר שקבלה מוחין, מברך עליה, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם. ובמי היא מתקדשת ומתברכת, הוא בתפארת משום שהיא תפארת לעמוסי בטן. (ע"כ דע"מ).

(ה) א"ל רעיא מהימנא וכו' : נראה שבעל המאמר הנ"ל היה ר"ש. ואמר לו רעיא מהימנא, אתה בשמים, אהוב אתה מאדונך. (דפו"י דף קס"ו ע"ב * ד קפ"ח ע"א)

מאמר פולחנא דשמשא
(ז) רבי יוסי ור' חייא וכו' : ר"י ור"ח היו

אדהו יתבין, ם שריאת צפרא, לאנהרא, קמו ואזלו. א״ר חייא, חמי אנפוי דמזרח דקא מנהרין, השתא כל אינון בני מדינחא דטורי נהורא, סגדין לגבי האי נהורא, ך דנהיר באתר דשמשא, עד לא יפוק, ופלחין ל ליה, דהא כיון דנפיק שמשא, כמה אינון דפלחין לשמשא. ואלין אינון דקא פלחין לנהורא ם דא, וקראן להאי ן נהורא, אלהא דמרגלא דנהיר. ן ואומאה דלהון באל״ה דמרגלא דנהיר.

(ח) ואי תימא ם פולחנא דא למגנא ם הוא. מיומין עתיקין קדמאין, חכמתא ידעו ביה. בזמנא דשמשא נהיר, עד לא יפוק, ההוא ממנא דפקיד על שמשא, נפיק, ואתוון קדישין דשמא עלאה קדישא רשימן על ם רישיה, ובחילא דאינון אתוון, פתח לכל ן כוי שמיא ובטש בהו, ועבר. וההוא ממנא עאל גו ההוא זהרא דנהיר סחרניה דשמשא, ותמן שכיח, עד דנפק שמשא, ואתפשט בעלמא. (ט) וההוא ממנא, איהו פקידא, על דהבא, ועל מרגלן סומקו. ואינון פלחין לההוא דיוקנא דתמן, ובנקודין וסימנין דירתו מקדמאי מיומין עתיקין, אזלי וידעי נקודין דשמשא, למשכח אתרין דדהבא ומרגלן, א״ר יוסי, עד כמה יהון פולחנין סגיאין אלין בעלמא, דהא שקרא לית ליה קיימין ם לקיימא. (י) פתח ם אידך ואמר, ן שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

(ג) (משלי יב) וירא קב צ״ד.

ט נהיר יממא אמרו קום וניהך קמו ואזלו שריאת צפרא לאנהרא; נהר יממא אמרו קום וניהך (קמו) ואזלו שריאת צפרא לאנהרא. ך מוסיף לאנהרא אמרו קום וניהך. ך ל״ג מן דנהיר עד ופלחין. ך מוסיף ליה עד לא יפוק שמשא. ן דקא קראן. ן מוסיף נהורא דנהיר באתר דשמשא עד לא יפוק. ם ל״ג פולחנא; דא פולחנא. ם הוה. ם מוסיף רישיה דשמשא. ך ל״ג לקיימא. ן ל״ג אידך; ך חייא. דרך אמת ן ושבועה שלהם. ן חלוני ריקע.

מאמר

הסולם

פולחנא דשמשא

אלו האותיות הוא פותח כל חלוני השמים, ומכה בהם, ועובר. וממונה ההוא נכנס תוך זהר ההוא המאיר סביב השמש, מטרם שיוצא, ונמצא שם עד שיוצא השמש ומתפשט בעולם. (ט) וההוא ממנא איהו וכו׳: וממונה ההוא הוא פקיד על זהב ועל מרגליות אדומות. והם עובדים לאותה הצורה אשר שם בתוך אור השמש, שהוא הממונה, ובנקודות ובסמנים שירשו מראשונים מימים קדמונים, הולכים ויודעים נקודות השמש, למצוא מקומות הזהב והמרגליות. אמר ר׳ יוסי עד מתי יהיו עבודות מרובות אלו בעולם. הרי שקר אין לו עמודים לסמוך עליהם להתקיים.

מאמר שפת אמת תכון לעד

(י) פתח אידך ואמר וכו׳: פתח האחר ואמר, שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. בוא וראה, אם כל בני העולם היו עובדים לשקר, היה כן, שהיו מתבטלים, אבל

היו הולכים בדרך. בעוד שהיו הולכים החשיך הלילה, ישבו. בעוד שהיו יושבים התחיל השחר להאיר. קמו והלכו. אמר ר׳ חייא, ראה, שהאיר פני המזרח, עתה כל אלו בני המזרח, של הרי האור, משתחיים לאור הזה שמאיר במקום השמש, מטרם שיצא על פני הארץ, ועובדים אליו. כי אחר שיוצא השמש כמה הם שעובדים לשמש. ואלו הם העובדים לאור זה של הארת השחר, וקוראים לאור הזה, אלהים של המרגליות המאירה. והשבועה שלהם היא, באלהים של מרגליות המאירה. (ע״י להלן אות ע״ט בהסולם).

(ח) ואי תימא פולחנא וכו׳: ואם תאמר, שעבודה זו הוא בחנם. הרי מימים עתיקים ראשונים, ידעו חכמה בזמן שהשמש מאיר, מטרם שיוצא על פני הארץ, שאז ממונה ההוא שנפקד על השמש יוצא, ואותיות קדושות של שם העליון הקדוש רשומות על ראשו, ובכח (דפו״י דף קס״ח ע״א)

ת"ח, אלו כל בני עלמא הוו פלחין לשקרא, הוה הכי, אבל ר האי נהורא וזהרא דנהיר, ודאי קשוט איהו. ככבי רומא דרקיעא קשוט אינון. אי בטפשו וחסרונא נ דדעתא דלהון, אינון אמרי וקראן להו אלהא, לא בעי קב"ה לשיצאה עובדוי מעלמא. אבל לזמנא דאתי לא ישתצון ככביא ונהורין דעלמא. אבל מאן ישתצי. אינון דפלחו לון.

(יא) וקרא דא הכי הוא. שפת אמת תכון לעד, אלין ישראל, דאינון שפת אמת. (ז) יי אלהינו יי אחד. וכלא איהו אמת, ורזא דאמת, ומסיימי יי אלהיכם אמת. ודא איהו שפת אמת תכון לעד.

(יב) ועד ארגיעה, ועד רגע מבעי ליה, מאי ארגיעה. אלא, עד כמה יהא קיומא דלהון בעלמא, עד זמנא א דייתי, ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא ב דעלוי. ובזמנא דארגיעה, ישתצי לשון שקר, ג אינון דקראן אלהא, למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת, כתיב בהו, (ה) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

(יג) אדכרנא חדא זמנא דהוינא אזיל ד בהדי ר' אלעזר, פגע ה ביה הגמונא, א"ל לר' אלעזר, אנת ידעת מאורייתא דיהודאי. א"ל ידענא. א"ל, לית אתון אמרין דמהימנותא דלכון קשוט, ואורייתכון קשוט, ואנן דמהימנותא דילן שקר, ואורייתא דילן שקר. והא כתיב שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

(ז) (דברים ו) בא סו צ"ס. (ה) (ישעיה מג) חלק ג' ר ל"ג האי. ש דחסרונא. ת ל"ג דדעתא. א דיתן. ב דעלי. ג מוסיף לשון [מה] ישתצי מאינון [דאינון]. ערה. ד בהדיה דר'. ה בכברא חדא ; בהגמון אחד [חד] ; ביה הגמונא חד.

שפת אמת תכון לעד

הסולם

מאמר

כי ארגיעה פירושו יהיה לי מנוחה. ובזמן שארגיעה, יכלה לשון שקר, היינו אלו שקוראים אלהים למי שאינו אלהים, אבל ישראל שהם שפת אמת, כתוב בהם, עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

אבל אור זוהר הוה המאיר מן השמש, ודאי אמת הוא. וכן הככבים שברום הרקיע, אמת הם. ואם בכסילות ובחסרון דעתם, הם אומרים וקוראים אותם אלהים, אין הקב"ה צריך משום זה לכלות מעשיו מן העולם, אבל גם לעתיד לבא, לא יכלו הככבים והאורות מן העולם, אלא מי יכלה. אלו שעובדים להנ הם יכלו.

(יג) אדכרנא חדא זמנא וכו' : אני זוכר, פעם אחת, שהייתי הולך עם ר"א, פגע בו הגמון. אמר לו לר' אלעזר, יודע אתה מתורת היהודים. אמר לו אני יודע. אמר לו אין אתם אומרים שהאמונה שלכם אמת ותורתכם אמת. ואנו אמונתנו שקר ותורתנו שקר. והרי כתוב, שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. אנו מימי עולם, עומדים במלכות ולא סרה ממנו לעולם, דור אחר דור, הרי, תכון לעד ודאי. ואתם זמן מועט היה לכם מלכות ומיד סרה מכם. והמקרא נתקיים בכם, שכתוב ועד ארגיעה לשון שקר.

(יא) וקרא דא הכי וכו' : ומקרא זה כך הוא. שפת אמת תכון לעד, אלו הם ישראל, שהם שפת אמת, שאומרים ה' אלקינו ה' אחד. והכל הוא אמת וסוד האמת, ומסיימים קריאת שמו, ה' אלקיכם אמת. וזה הוא שפת אמת תכון לעד.

(יב) ועד ארגיעה : שואל, ועד רגע היה צריך לומר, מהו ארגיעה. ומשיב, אלא עד כמה יהיה להם קיום בעולם, עד לעתיד לבא. ואז יהיה לי מנוחה מעבודה קשה שלהם.

א"ל

שקר. אנן מיומין דעלמא, קיימין במלכותא, ולא אעדי מינן לעלמין, דרא בתר דרא, תכון לעד ודאי. ואתון, זעיר הוה לכו מלכותא, ומיד אעדי מנכון, וקרא אתקיים בכו דכתיב ועד ארגיעה לשון שקר.

(ד) א"ל, חמינא בך דאנת חכים באורייתא. תפת רוחיה * דההוא גברא. אלו אמר קרא, שפת אמת כוננת לעד, הוה * כדקאמרן, אבל לא כתיב אלא תכון, זמינא שפת אמת דתכון, מה דלאו הכי השתא, דהשתא שפת שקר קיימא, ושפת אמת שכיבא לעפרא, ובההוא זמנא דאמת יקום על קיומיה, ומגו ארץ תצמח, כדין שפת אמת תכון לעד וגו'.

(טו) א"ל ההוא * הגמון, זכאה אנת. וזכאה עמא דאורייתא דקשוט ירתין. בתר יומין שמענא דאתגייר. אזלו, מטו חד בי חקל, וצלו צלותהון. כיון דצלו צלותהון, אמרו מכאן ולהלאה נתחבר בשכינתא, ונוזל ונתעסק באורייתא.

(טז) פתח ר' יוסי ואמר, הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך וגו'. זמין קב"ה למעבד לישראל, כל אינון טבאן, דקאמר על ידי נביאי קשוט, וישראל סבלו עליהון, כמה בישין בגלותהון. ואלמלא כל אינון טבאן דקא מחכאן וחמאן כתיבין באורייתא, לא הוה יכלין למיקם ולמסבל גלותא.

(יז) אבל אזלין לבי מדרשות, פתחין ספרין, וחמאן כל אינון טבאן, דקא מחכאן, וחמאן כתיבין באורייתא, דאבטחו לון קב"ה עליהון, ומתנחמין בגלותהון, ושאר עמין, מחרפין ומגדפין לון, ואמרי אן הוא אלהכון, אן אינון טבאן דאתון אמרין דזמינין לכו, וכי כל עמין דעלמא יכספון מנייכו.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

1 כדקאמרא ; כדקאמרת. 2 גברא.

(1) (ישעיה מא)

הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך

הסולם

מאמר

(טז) פתח ר' יוסי וכו' פר"י, ואמר, הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך וגו'. עתיד הקב"ה לעשות לישראל כל הטוב הזה שאמר על ידי נביאי האמת, וישראל סבלו עליהם הרבה רע בגלות. ולולא כל הטוב הזה שמחכים ורואים כתוב בתורה, לא היו יכולים לעמוד ולסבול הגלות.

(יז) אבל אזלין לבי זכאי : אבל הולכים לבתי מדרשות פותחים ספרים ורואים כל הטוב הזה המקווה, ורואים כתוב בתורה שהקב"ה הבטיח להם, והם מתנחמים בגלות. ושאר העמים מחרפים ומגדפים אותם, ואמרו איה הוא אלקיכם, איה הוא הטוב שאתם אומרים שעתידי להיות לכם, וכי כל עמי העולם יבושו מכם.

(ד) א"ל חמינא בך וכו' : אמר לו ראיתי בך שאתה חכם בתורה, תפת רוחו של איש ההוא, אלו אמר הכ' שפת אמת כוננת לעד היה כמו שאמרת. אבל לא כתוב אלא תכון לעד שפירושו, עתידה שפת אמת שתכון, מה שאין כן עתה. שעתה שפת שקר עומדת, ושפת אמת שוכבת עפר. ובזמן ההוא שהאמת יקום על צמדו ותצמח מן הארץ, אז, שפת אמת תכון לעד וגו'.

(טו) א"ל החמון הגמון וכו' : אמר לו הגמון ההוא אתה צודק, ואשרי עם התורה, שירשו האמת. לאחר ימים, שמענו שנתגייר. הלכו, הגיעו לשדה אחד, התפללו תפלתם. אחר שהתפללו תפלתם, אמרו מכאן ולהלאה נתחבר עם השכינה ונלך ונעסוק בתורה. (דפו"י דף קפ"ח ע"א *) דף קפ"ח ע"ב

(ח) הוה"ד (1) שמעו דבר יי' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאיכם וגר. מאי החרדים אל דברו, אינון דסבלו כמה בישין, כמה שמועות שמעי, אלין על אלין, (2) ואלין בתר אלין, (3) וחרידן עליהון, כד"א (4) כי וגר קול חרדה שמענו פחד ואין שלום וגר. אינון חרדים תדיר אל דברו כד אתעביד דינא. (ט) אמרו אחיכם שונאיכם, אלין אינון אחוכון בני עשו. מנדיכם, כד"א (10) סורו טמא קראו למו. דלית עמא דקא מבזין לון באנפי, ומרקקין באנפייהו לישראל כבני אדום. ואמרי. כלהו מסאבין כנדה, ודא איהו מנדיכם. למען שמי יכבד יי', אנן כ בניו דאל חי. די בן יתייקר שמייה. אנן שלטנין על עלמא בגין ההוא דאקרי גדול. (11) עשו בנו הגדול. ובשמא דא אקרי קב"ה גדול, (12) גדול יי' ומהולל מאד. אנן בני הגדול, ואיהו גדול. ודאי למען שמי יכבד יי'. (כ) אבל אתון זעירין מכלא, (13) יעקב בנה הקטן כתיב, אן הוא אלהכון. אן הוא אינון טבאן, דיכספון כל עממיא מחדוה דלכון. מאן יתן ונראה בשמחתכם כמה דאתון אמרין. והם (14) יבושו (15) כמאן (16) דתלי קללתא באחרא, בגין (17) דאתון אמרין דכדין יבושו ויכלמו, ובג"ד רוח קדשא הוה אמר מלה הכי, ועל דא, הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך. מאי (18) כל הנחרים בך. דאתקפו נחיריהון ברוגזא עלך בגלותא דא. בההוא זמנא, יבושו ויכלמו מכל טבין דיחמון להון לישראל.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(ז) (ישעיה טו) זהר חדש פו ט"א ש"ד שכ"ב של"ד. (ח) (ירמיה ל). ט (איכה ד) זהר חדש פו ט"א. (י) (בראשית כו) ביא לו צ"ג. (כ) (תהלים קמה) חלק בי קעא: זהר חדש מד ט"א ש"ט. (ל) (בראשית כו) משפטים קה צ"ב.

ח אלין. ס וחרידו. י כלכו. כ מוסיף דאמרין בנו. ל ל"ג גדול. מ מוסיף יבושו רוח הקדש אומר והם יבושו. נ כמה; מוסיף תו כמאן. ס דמתלי קללה. ע דאינון. פ ל"ג כלי. דרך אמת ה] כמי שתולה קללתו באחר.

הסולם

מאמר

הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך

גדול ה' ומהולל מאד. אנו בנו הגדול, והוא גדול, ודאי עלינו נאמר, למען שמי יכבד ה'. (כ) אבל אתון זעירין וכי; ואומרים לישראל, אבל אתם קטנים מכל, שכתוב, יעקב בנה הקטן, איה הוא אלקיכם, איה הוא הטוב, שכל העמים יבושו משמחה שלכם, מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים. וחם יבושו, היו צריכים לומר, ואתם תבושו, אלא כמי שתולה קללתו באחרים, כי הם אמרו, שאו יבושו ויכלמו ישראל. אלא שאמרו והם יבושו, כמי שתולה קללתו באחרים. ומשום זה רוח הקדש היה אומר מלה זו כך, אשר באמת הם יבושו, ועל זה, נאמר, הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך. מהו כל הנחרים בך. היינו שהתקיפו נחירי אפם בכעס עליך, בגלות הזוה. כי בזמן ההוא, לעתיד, יבושו ויכלמו מכל הטוב שיראו בישראל.

(יח) חה"ד שמעו דבר וגר: ז"ש שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאיכם וגר. מהו החרדים אל דברו, אלו הם שסבלו הרבה רעות, כמה שמועות רעות אלו על אלו ואלו אחר אלו שמעו וחרדו עליהם. כמשי"א כי וגר קול חרדה שמענו פחד ואין שלום וגר. אלו חרדים תמיד על דברו כשיש דין.

(ט) אמרו אחיכם שונאיכם: אלו הם אחיכם בני עשו. מנדיכם, כמ"ש, סורו טמא קראו למו. שאין עם, שיבוזו בפניהם של ישראל וירקקו בפניהם, כבני אדום. ואומרים על ישראל שכולם טמאים כנדה, והו מנדיכם. למען שמי יכבד ה', שאומרים, אנו בני אל חי, ובנו יתכבד שמו, אנו שולטים על העולם, משום אותו הנקרא גדול, שכתוב, עשו בנו הגדול. ובשם זה גדול נקרא הקב"ה, שכתוב,

(כא) א"ר חייא הכי הוא ודאי, אבל חמינן והכי חמו תקיפי עלמא, דהא גלותא אתמשך ועדיין בריה דדוד לא אתי. א"ר יוסי, וכל דא הכי הוא. אבל מאן עביד דיסבלון ישראל גלותא דא, כל אינון הבטחות דאבטח לון קב"ה. והא אתמר, דעאלין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וחמאן כל אינון נחמות, וחדאן בלבייהו למסבל כל מה דייתי עלייהו, ואלמלא דא לא יכלין למסבל.

(כב) א"ר חייא ודאי הכי איהו, וכלא בתשובה תליא. ואי תימא ז דיכלון השתא לאתערא תשובה כלהו כחדא. לא יכלין. מ"ט לא יכלין. בגין דכתיב, ויהי כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתוב והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתוב ושבת עד יי אלהיך וגו'. וכדין ו אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'. ועד דכל אינון ר מלין לא יתקיימו, לא יכלין * לאתערא תשובה מנייהו.

(כג) א"ר ו יוסי, כמה סתמת כל ארחין ושביילין מכל בני גלותא, ולא נ שבקת לון פתחון פה. אי הכי, להו כמה א דהו בכל דרא ודרא, דלא יסבלון גלותא ולא אגרא, ויפקון מדינא דאורייתא, ויתערבון בשאר עמין.

(כד) פתח ואמר, ו כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה וגו'. מאי כמו הרה, ארח איהו לעוברתא, לאעברא עלה תשע ירחין שלמין. ואית בעלמא כמה וכמה, דלא עבר עלה אלא יומא חד או תרין יומין מתשיעאה, וכל צירין וחבלין דעוברתא בתשיעאה אינון. ואע"ג דלא אעבר ז עלה אלא יומא חדא, אתחשיב עלה כאילו ג אתעברו כל תשיעאה שלים. אוף הכי ישראל, כיון

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ז (דברים ל) שמות צד צ"ע. ז (שם) שמות מב צ"כ. ז ניכלון. ק וכתוב ושבת וגו' וכדין אם יהיה נדחך וגו' וכתוב והשבות וגו'. ר דברים יתקיימון וליג לא. ו (ישעיה כו) משפטים קנ צ"ס. ו חייא. ת שכא. א הו; דלהו בכל דרא ודרא יסבלון גלותא ולא יפקון. ב עלייהו. ג אעברו.

גלותא אתמשך

הסולם

מאמר

לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתוב, ושבת עד ה' אלקיך וגו'. ואז, אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'. וטרם שכל אלו הדברים מתקיימים אינם יכולים להתעורר מהם בתשובה.

(כג) א"ר יוסי כמה וכו': אר"י, כמה סתמת כל דרכים ושביילים מכל בני הגלות, ולא הנחת להם פתחון פה. כי אם כן, יהיו כמו שהיו, דהיינו שלא יתאמצו בתשובה, בכל דור ודור, ולא יסבלו הגלות, ולא יבקשו שחר, ויצאו מדיני התורה, ויתערבו בשאר העמים.

(כד) פתח ואמר כמו וכו': פריא, כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה וגו'. מהו, כמו הרה. כי דרכה של מעוברת, שיעברו עליה

(כא) א"ר חייא, הכי וכו': אר"ח כך הוא ודאי. אבל אנו רואים וכן רואים גבורי העולם, דהיינו האומות, שהגלות נמשך ועוד בן דוד לא בא. א"ר יוסי וכל זה כך הוא. אבל, מה עושה שישראל יסבלו גלות הזו, הוא כל אלו הבטחות שהבטיח אותם הקב"ה. ולמדנו שנכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ורואים כל אלו הנחמות שבטפריס הקדושים, ושמהים בלבם לסבול כל מה שבא עליהם. ולולא זה לא היו יכולים לסבול.

(כב) א"ר חייא ודאי וכו': אר"ח ודאי כך הוא. והכל תלוי בתשובה. וא"ת שיכולים עתה להתעורר בתשובה כולם יחד. אינם יכולים. מה הטעם שאינם יכולים. משום שכ', והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה. וכתוב והשבות אל (דפו"י דף קפ"ח ע"ב * דף קפ"ט ע"א)

ד דאטעמי ה טעם גלותא, אי יהדרון בתשובה, יתחשב עלייהו כאלו אעברו עלייהו כל אינון מלין דכתיבין באורייתא. כ"ש וכ"ש דכמה וכמה יסורין אעברו עלייהו מן יומא דגלותא שרי.

כה) אבל מאי דכתיב, ו בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. ו ת"ח, כמה רחמנותא רחים קב"ה ו לישראל במלה דא. למלכא דהוה ליה ברא יחידאה, ורחים ליה רחימו דנפשא, ומגו רחימו דיליה, יהב ליה לאמיה מטרוניתא ה דתרבי ליה, ותוליף ליה ארחי מתתקנו. זמנא חדא חב לגבי אבוה, אתא ו אבוהי ואלקי ליה, ולבתר אעבר על חוביה. תב כמלקדמין וחב לאבוה, ואפקיה אבוה מביתיה, וארגיז עליה, נפק ההוא ברא מביתיה.

כו) ובאתר דיהך בארח קשוט, ויהא זכאה כדקא יאות, בגין דישמע מלכא אבוה, ויהא תיאובתיה עליה. מה עבד. אמר הואיל ונפקנא מהיכלא דאבא, אעביד מכאן ולהלאה כל מה דאנא בעי. מה עבד. אזל ואתחבר בזונות, ואתלכלך בכלוכא דטנופא בהדיהו, ולא הוה משתכח אלא בהדיהו, בחבורא דלהון. מטרוניתא אמיה. פקדת בכל יומא על ההוא ברא, וידעת דברה בהדי זונות אתחבר, וכל חברותא דידיה בהדיהו הוות. שריאת למבכי, ולאמררא על כ ברה.

כז) יומא חד עאל מלכא לגבה, חמא לה דאיהי מבכה. שאיל לה על מה

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ד דאטעמו. ה מוסיף טעם ממש ; טעמא ממש מגלותא. ו ל"ג ת"ח. ז עלייהו דישאל. ח דיתרבי. ט אבוה. י מצקרת. כ בנה. (דברים ד) חלק ב' קפט : חלק ג' מב : קכב : רע. זוהר חדש כג ט"ד ש"ג ש"ח. של"ג לב ט"א ש"ז נב ט"ד ש"ג.

גלותא אתמשך

הסולם

מאמר

בא אביו והכה אותו, ואח"כ מחל לו על חטאו. חזר וחטא כבתחילה לאביו, הוציאו אביו מביתו וכעס עליו, יצא בן ההוא מביתו. כו) ובאתר דיהך בארח זכו; ובמקום שילך בדרך הישר, ויהיה זכאי כראוי, כדי שישמע המלך אביו, וישתוקק אליו, מה עשה, אמר, אחר שיצאתי מהיכל אבי, אעשה מכאן והלאה, כל מה שאני חפץ. מה עשה, הלך נתחבר בזונות, ונתלכלך בכלוך של טנוף עמהן, ולא היה נמצא אלא עמהן, בהתחברותן. אמו המלכה פקדה בכל יום את בן החוא, וידעה שבנה נתחבר עם זונות, וכל התחברותו הוא עמהן, התחילה לבכות ולהתמרמר על בנה.

כו) יומא חד עאל זכו; יום אחד בא המלך אצלה, ראה אותה שהיא בוכה. שאל אותה למה את בוכה. אמרה לא אבכה הרי בננו מחוץ להיכל המלך, ולא די שאינו יושב בהיכל המלך, אלא שהוא יושב בבית

עליה תשעה חדשים שלמים. ויש בעולם כמה וכמה, שלא עבר עליה אלא יום אחד או שנים מחדש התשיעי וכל הצירים וחבלים של המעוברת הם בתשיעי, ועכ"ז אע"פ שלא עבר עליה אלא יום אחד מחדש התשיעי, נחשב לה כאלו עבר כל חודש התשיעי בשלמות. אף כך ישראל, כיון שטעמו טעם גלות, אם יחזור בתשובה, נחשב להם כאלו עבר עליהם כל הצרות הכתובים בתורה. כל שכן וכל שכן, שכמה יסורים עברו עליהם מזמן שהתחיל הגלות.

כה) אבל מאי דכתיב וכו': אבל מה שכו', בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. ברא וראה, כמה רחמים ריחם הקב"ה על ישראל בדבר זה. בדומה, למלך שהיה לו בן יחיד ואהב אותו אהבת נפש, ומתוך אהבתו, נתן אותו לאמו המלכה שתגדל אותו ותלמד אותו דרכים ישרים. פעם אחת חטא הכן לאביו, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)

את בכאת. אמרה ולא אבכה, דהא ברנא לבר מהיכלא דמלכא. ולא די דהוא לא יתיב בהיכלא דמלכא, אלא דהוא יתיב בהדי זונות. מה יימרון כל בני עלמא, בריה דמלכא איהו דיתיב בבי זונות. שריאת למבכי, ולא תחננא למלכא. אמר מלכא, בגינך אהדר ליה, ואנת ערבא דיליה. אמרת הא ודאי.

(כח) אמר מלכא הואיל וכך הוא, לא אצטריך לאהדרא ליה ביממא באתגליא. דכסופא דילן איהו למהך בגיניה לבי זונות. ואי לא הוי כגוונא ס דא, דטנף גרמיה הכי וחלל יקרי. הוינא אנא, וכל חיילין דילי, אזלין בגיניה בכמה יקר, בכמה בוקינס קמיה, בכמה מאני קרבא, מימיניה ומשמאליה, עד דכל בני עלמא יודעזעון, וינדעון כלא, דברא דמלכא איהו. השתא כיון דאיהו טנף גרמיה, וחלל יקרי, איהו יהדר בטמירו, דלא ינדעון ביה. אהדר לגבי מלכא, יהביה לגבי אמיה.

(ט) ליומין סרח כמלקדמין. מה עבד מלכא. אפיק ליה ולאמיה בהדיה מגו היכלא, אמר תרווייכו תהכון, ותרווייכו תסבלון גלותא, ומלקיותא תמן. כיון דתרווייכו תסבלון כחדא, כדין ידענא דברי יתוב כדקא חזי.

(ל) כך ישראל בנוי דמלכא קדישא אינון. אחית לון למצרים. ואי תימא בההוא זמנא ס לא חאבו, גזרה דגזר קודשא ב"ה בין הבתרים הוה אתחזי למהוי קיים, וקב"ה אשגח לתרין מלין, חד בגין ההוא מלה דאמר אברהם, (ט) במה אדע כי אירשנה, דא הוא ס) סבה ועילה. אבל ון עד דנפקו ממצרים, לא ע הוי גוי, ולא פ אתחזו כדקא יאות.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ל ליג יתיב. ט ליג דא. ו אפיק לון ממצרים. ט ולא ע הו. פ אתחזון.

(ט) (בראשית טו).

דרך אמת ון קודם שיצאו.

גלותא אתמשך

הסולם

מאמר

המלך, ונתן אותו אל אמו. בוקינס פירושו, תוקעים בחצוצרות. כמו, כמה קרנות יש להם כמה בוקינס יש להם (ויקרא רבה כ"ט). (כט) ליומין פרח כמלקדמין וכו': לימים חטא כמקודם. מה עשה המלך, הוציא אותו ואת אמו אתו מן היכלו. אמר, שניכם תלכו, ושניכם תסבלו גלות ומכות שם. כיון ששניכם תסבלו יחד, אז אני יודע שבני ישוב בתשובה כראוי.

בבית הזונות. מה יאמרו כל בני העולם, בן המלך יושב בבית הזונות. התחילה לבכות ולהתחנן אל המלך. אמר המלך בשבילך אחזיר אותו, ואת תהיי הערב שלו, שלא יחטא. אמרה הרי ודאי אהיה הערב שלו.

(כח) אמר מלכא הואיל וכו': אמר המלך, כיון שכך הוא, לא צריכים להחזירו ביום בגלוי שבושה הוא לנו ללכת אחריו לבית הזונות, ואם לא היה כך, שטנף עצמו כך וחלל כבודי, הייתי אני וכל צבאותי הולכים אחריו בכמה יקר, בכמה תוקעי חצוצרות לפניו, בכמה כלי מלחמה מימינו ומשמאלו, עד שכל בני העולם יודעזעון, וידעו הכל שבן מלך הוא. עתה, כיון שהוא טנף עצמו, וחלל כבודי, הוא יחזור בסתר, שלא יכירו בו. חזר הבן אל (דברי יד קפ"ט ע"א *) דף קפ"ט ע"ב

(ל) כך ישראל בנוי וכו': כך ישראל הם בניו של המלך הקדוש. הורידם למצרים, ואם תאמר, הרי באותו זמן לא חטאו ולא הורידם משום חטא, אלא גזירה הוא שגזר הקב"ה בין הבתרים, שהיה ראוי להתקיים, כך הוא. והקב"ה הסתכל לבי דברים, אחד, משום

(לא) פתח ואמר, ^צ כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. בעא קב"ה למעבד לון לישראל כגוונא דלעילא ולמהוי שושנה חדא בארעא, כגוונא עלאה, שושנה דסלקא ריחא, ואתבריר מכל שאר וורדין דעלמא, לא הוי אלא ההיא דסלקא בין החוחים. ודא ארחא כדקא יאות. וע"ד זרע שבעין זוגין, דהוו שבעין נפש, ^ז ואעיל לון בין החוחים, ואינון חוחים, מיד דהוו אינון זוגין תמן, סליקו ענפין וטרפין ושליטו על עלמא, וכדין פרחת שושנה בינייהו.

(לב) ^ק כיון דבעא קודשא בריך הוא לאפקא שושנה ולקיט לה מבינייהו, כדן יבשו חוחים, ואזדריקו, ואשתציאו, ולא אתחשבו לכולום. בשעתא דאזיל למלקטא שושנה דא, לאפקא בריה בוכריה, בההוא זמנא אזל מלכא גו כמה חיילין רברבנין ושליטין, עם דגלין פרישן, ואפיק לבריה בוכריה בכמה גבורין, ואייתי ליה להיכליה, ויתב סגי בבי מלכא.

(לג) ^ר כיון דחב לגבי אבוה, אוכח ליה, ואלקי ליה, דכתיב ^ק ויחר אף ^י בישראל ויתנם ביד שוטים וגו', סרח כמלקדמין, ומרד באבוה, ^ש אפקיה מביתה. מה עבדו ישראל, חמו דהא אתבדרו לבבל, אתערבו בעממיא, נסיבו נשין נכריות, ואולידו ^ת בנין מנהון. עכ"ד, אימא קדישא הות אפטרופוסא עלייהו. (לד) ^א ועל דעבד הכי, קב"ה אמר, הואיל וכסופא איהו, ליתי ברי איהו מגרמיה, הואיל וחלל יקרי, לא אתחזי דאנא איזיל תמן לאפקא ליה, ולמעבד

חלופי גרסאות

צ ואעילו. ק כדן. ר ל"ג מן כיון עד סרת. ש ואפקיה. ת ל"ג בנין. א עבד ול"ג ועל; ועל עכו.

מסורת הוהר

(ז) (שיר ב) הקסה"ז א צ"א. (ק) (שופטים ב).

גלותא אתמשך

מבינייהם, או יבשו החוחים, וגזרקו, ונשחתו, ולא נחשבו כלום. בשעה שהלך ללקוט שושנה זו, דהיינו, להוציא בנו בכורו, בזמן שהוא הלך המלך תוך כמה צבאות, שרים ושליטים, עם דגלים פרושים, והוציא בנו בכורו, בכמה גבורים, והביאו להיכלו, וישב כראוי בבית המלך.

(לג) כיון דחב לגבי וכו': כיון שחטא לאביו, הוכיח אותו והכה אותו, שכתוב, ויחר אף ה' בישראל ויתנם ביד שוטים וגו'. חטא כמקודם, ומרד באביו, הוציאו מביתו. מה עשו ישראל, ראו כי נתפזרו לבבל, נתערבו בעמים, לקחו נשים נכריות והולידו בנים מהם. עכ"ז, אמא הקדושה דהיינו המלכות, היתה אפטרופוסא עליהם. שבקשה בעדם אל המלך, ז"א.

(לד) ועל דעבד הכי וכו': ועל שעשו כך, אמר הקב"ה, כיון שכושה הוא לי, יבא בני

הסולם

מאמר

משום דבר ההוא שאמר אברהם במה אדע כי אירשנה, שזה היתה סבה ועילה לגלות מצרים. ואחד, אבל מטרים שיצאו ממצרים לא היו גוי ולא היו ראויים להיות גוי כראוי.

(לא) פתח ואמר כשושנה וכו': פו"א, כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. רצה הקב"ה לעשות את ישראל כעין של מעלה, ושיהיו שושנה אחת בארץ כעין שושנה העליונה, שהיא המלכות. ושושנה המעלית ריח, ומובחרת מכל שאר שושנים שבעולם, אינה, אלא אותה שגדלה בין החוחים, וזו מריחה כראוי. וע"כ זרע שבעים זוגות, שהם ע' נפש, והביאם בין החוחים, שהם המצרים, ואלו החוחים מיד שבאו אלו הזוגות שם, העלו ענפים ועלים, ושלטו על העולם. ואז פרחת השושנה ביניהם.

(לב) כיון דבעא קב"ה וכו': כיון שרצה הקב"ה להוציא השושנה וללקוט אותה (דפו"י דף קפ"ט ע"ב)

ליה נסין וגבורן כמלקדמין. תבו אינון, בלא סיועא דאתחזו לון, בלא פליאן ונסיין, אלא כלהו מתבדרן, כלהו לאן במסכנו, ותבו להיכלא דמלכא בכסופא, ואימא קדישא ערבת לון.

לה) חאבו כמלקדמין. מה ענד קב"ה. אפיק להאי ברא ב כמלקדמין מהיכליה, ואימיה בהדיה. אמר, מכאן ולהלאה, אימא וברה יסבלון כמה בישין כחדא, הה"ד ה) ובפשעיכם שלחה אמכם. ועל דא כתיב, ו) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מאי באחרית הימים. אלא דא היא אימא קדישא, דהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה דסבלו בגלותא.

לו) ואילו יהדרון בתיובתא, אפילו חד ביש, או חד צערא, ג דיעבר עלייהו, ז אתחשב עלייהו, כאלו סבלו כלא ה ואי לא. כד יסתיים ו קיצא, וכל דרין דיליה. כמה דאמר בוצינא קדישא, דכתיב ח) לצמיתות לקונה אותו לדורותיו. וכל דא, בתיובתא תליא מילתא. א"ר חייא, ודאי הכי הוא. וע"ד גלותא אתמשך. לז) אבל קב"ה, כל מה ז דחמי לון לישראל, בהאי אחרית הימים, ה ובהאי אחרית הימים יעביד ט לון נסין ונוקמין, דכתיב ט) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי בראש ההרים. מאן ראש ההרים. דא אברהם סבא, כהנא רבא, ראש דכלא. ובגין דאיהו י ראש, כוס דברכה, יהיה נכון בראש ההרים, דא אברהם סבא, קדמאה לשאר ההרים. כוס דברכה, אצטריך למהוי מתקנא בימינא.

מסורת הוזר

חלופי גרסאות

ה) (ישעיה ג) ב"א קמת צ"א. ט) (דברים ז) לעיל אות כה צ"ע. ת) (ויקרא כה). א) (ישעיה ב) ויחי כו צ"ד. ה ואי לאו סתים קיצא ; ואם [ואי] יסתים קצא בישא. ו מוסיף קיצא בישא. ז דמחא ; דלקא. ח ל"ג ובהאי אחרית הימים. ט ל"ג לון. י ל"ג ראש.

מאמר

הסולם

והיה באחרית הימים

שעבר עליהם, היה נחשב להם, כאלו סבלו כל צרות הגלות. ואם לא, שאינם חוזרים בתשובה, צריכים להמתין עד שיסתיים הקץ, וכל הדורות שלו. כמו שאמר המאור הקדוש, שכתוב לצמיתות לקונה אותו לדורותיו. דהיינו עד שיצאו כל הדורות המוקדמים לקץ. ועם כל זה, הדבר תלוי בתשובה. א"ר חייא ודאי כך הוא. וע"כ נמשך הגלות. לז) אבל קב"ה כל וכו' ; אבל הקב"ה כל מה שראה לישראל, הוא באחרית הימים הוה, דהיינו המלכות, ובאחרית הימים הוה יעשה להם נסים ונקמות, שכתוב, והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים. מי הוא ראש ההרים. זה הוא אברהם סבא, שהוא חסד, הנקרא כהן גדול, דהיינו חסד שעלה לחכמה שהוא ראש כולם, כי חסד הוא הראש לז"ת. ומשום שהוא ראש הכוס של ברכה שהוא המלכות, יהיה נכון בראש ההרים, זה הוא אברהם סבא הראשון לשאר ההרים. כי

בני מעצמו, כיון שחילל כבודי, אינו ראוי שאני אלך שמה להוציאו ולעשות לו נסים וגבורות כמקודם במצרים. הם חזרו בלא עזרה הראויה להם, בלא פליאות ונסים, אלא כולם היו נדחים, כולם עיפים בעניות, וחזרו להיכל המלך בבושה, ואמא הקדושה, שהיא המלכות ערבה להם.

לה) חאבו כמלקדמין וכו' : חטאו כמקודם. מה עשה הקב"ה, הוציא את הבן מהיכלו כבתחילה, ואמו אתו, אמר מכאן ולהלאה האם ובנה ביחד, יסבלו כמה רעות, ז"ש ובפשעיכם שלחה אמכם. ועל זה כתוב, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים מהו באחרית הימים. זו היא אמא הקדושה. דהיינו המלכות שהיא אחרית העשר ספירות, שעמה יחד סבלו כל מה שסבלו בגלות.

לו) ואלו יהדרון בתיובתא וכו' : ואלו יחזרו בתשובה, אפילו רעה אחת או צער אחד (דפו"י דף קפ"ט ע"ב)

לח) ונשא מגבעות. אצטריך למהוי זקיף כ מן פתורא, שיעורא ז דאקרי זרת, לברכא לקב"ה, ודא הוא ונשא מגבעות. ט מגבעות מאי הוא. אלא בינה, ובין בתולות אחריה רעותיה, שיעורא דזרת איהו. נשא כוס דברכה מגבעות ודאי, וע"ד טבא דיהא ליה להאי ברא בוכרא, באחרית הימים איהו.
 לט) א"ל שפיר קאמרת, האי קרא ודאי נ הכי הוא. בראש ההרים, דא ימ"נא, אברהם סבא, דאיהו ראש ההרים ודאי. ונשא מגבעות, משיעורא דגבעות, ט דאינון רעותיה. ושפיר קאמרת. ב ונהרו אליו כל הגוים. מאי הוא. א"ל, ואפילו נשים וקטנים ט ושמש דפלח על פתורא, אע"ג דאיהו לא אכל, אצטריך למשמע, ולמימר אמן. פ דלא יימא בר נש, אנא לא אכלית, והואיל ט) דלא אצטריפנא לזמון, לא אשמע ולא אימא אמן. הכל ז חייבין ביה.
 מ) ד"א ונהרו אליו כל הגוים, אע"ג דנשים וקטנים פטורין מן המצות, בכוס דברכה הכל חייבין, בלבד דינדעון למאן מברכין, ודא ק היא ונהרו אליו כל הגוים. אתא רבי יוסי ונשקיה, אמר כמה שפיר מלה דא, ומתיקא לחכא.
 מא) השתא אית לדייקא, אי האי אחרית הימים, ר איהו כוס דברכה ממש,

חלופי גרסאות

מסורת הזרת

כ שיעורא דאקרי זרת זקיף מן פתורא. ל דאיהו.
 ט ל"ג מגבעות; זרת. נ ל"ג הכי הוא בראש ההרים.
 ז מחוייבין ק הוא ר איהי ממש ול"ג כוס דברכה.
 ט אינון. ע לשמש. פ מוסיף להריק ברכה לכוס דלא. צ מחוייבין ק הוא ר איהי ממש ול"ג כוס דברכה.
 איהו ממש הר בית ה' הוה.

והיה באחרית הימים

הסולם

מאמר

כי חגית נקראים הרים חסד הוא ראשון להם. כי כוס של ברכה, שהוא המלכות, צריך להיות מתוקן בימין, שהוא חסד.
 לח) ונשא מגבעות: רומן, שכוס של ברכה צריך להיות נשא מן השלחן, שיעור שנקרא זרת, לברך להקב"ה, וזה הוא ונשא מגבעות. מגבעות, מהו מגבעות. ומשיב, אלא בינה, ובין בתולות אחריה רעותיה, הוא שיעור של זרת. וע"כ נשא כוס של ברכה ודאי מגבעות. וע"כ הטוב שיהיה לבן הבכור, דהיינו לישראל, הוא באחרית הימים. זרת בלשון ארמית פירושו טפה. מלשון זרתיה מתוח לקבליה (ילמדנו חצא) שפירושו אגרופו, שהוא כמו טפה. פירושו. המדרגות של המלכות, מזמן שהיתה במוחזן דאחורים, מכונים, בתולות אחריה, כי אחוריה, הוא לשון אחורים. ונודע שבחינת אחורים של המלכות הם דינים, וע"כ הם מכונים זרת, מלשון זרות, ח"ש, בינה, ובין בתולות אחריה רעותיה, שיעורא דזרת איהו, כי בתולות אחריה שורה זרת, דהיינו דינים והיא, שכבר עלתה לראש הרים, שהוא חסד, היא מלאה ברכות, ונקראת כוס של ברכה משום זה. ח"ש שצריכים להגביה הכוס של ברכה מעל השלחן, שיעור של זרת.
 (דפו"י דף קפ"ט ע"ב *) דף ק"צ ע"א

שרומזים בזה, שכבר אין בה זרת, כמו שהיתה לה בעת המצב דאחורים.
 לט) א"ל שפיר קאמרת וכי: א"ל יפה אמרת, מקרא זה ודאי כך הוא. בראש חחרים, זהו ימין, שהוא אברהם סבא, שהוא ראש ההרים ודאי, ראש לחגית, הנקראים הרים. ונשא מגבעות, היינו משיעור של גבעות, שהם רעותיה. ויפה אמרת ונחרו אליו כל הגוים מה פירושו לדברך, שהכתוב מדבר בכוס של ברכה, אמר לו, פירושו, אפילו נשים וקטנים, והמשמש העובד בשביל השלחן אע"פ שהוא לא אכל, הוא צריך לשמוע הברכות ולענות אמן. שלא יאמר אדם, הרי אני לא אכלתי, כיון שלא נצטרפתי לזמון, לא אשמע ולא אומר אמן. ע"כ נאמר ונהרו אליו כל הגוים, שהכל חייבים בו.
 מ) ד"א, ונחרו אליו כל הגוים: אע"פ שנשים וקטנים פטורים מן המצות, בכוס של ברכה כולם חייבים בלבד שידעו למי מברכים. וזה הוא ונהרו אליו כל הגוים. בא ר' יוסי ונשקו. אמר מה יפה דבר זה ומתוק לחיך.
 מא) השתא אית לדייקא וכי: עתה יש לדייק, אם אחרית הימים הזה הוא כוס של ברכה ממש, דהיינו המלכות, מהו, הר בית ה'

מהו הר בית יי, הוה ליה למכתב הכי, והיה אחרית הימים נכון ^ט יהיה בראש ההרים. מהו באחרית הימים ^ח נכאן יהיה הר בית יי. ^א איל, אחרית הימים איהו אילנא כלא, מרישיה ועד סיפיה, דהוא אילנא דטוב ורע. ואתא קרא לבררא באחרית הימים, ואפיק הר בית יי, דא טוב בלא רע. הר ^ב בית יי ודאי דלית תמן חולקא לסטרא אחרא, דהא אתבריר הר בית יי, מגו אילנא ^ג דאיהו אחרית הימים. ^ד ודא איהו כוס דברכה, דאיהו נכון בראש ההרים.

(מב) א"ר יוסי, זכאה ארחא דא, דזכינא להאי מלה. איל ממאן שמעת לה. איל, יומא חדא הוינא אזיל בארחא, ^ה ושמענא וחמינא ליה ^ו לרב המנונא סבא, דהוה דריש להאי קרא לרבי אחא, וכיון דשמענא חדינא ביה, ^ז ונטירנא ליה צריר בכנפא דלבושא, דלא יתעדי מנאי לעלמין. ^ח איל, ודאי מלה קדישא ^ט דא, מנהירו דבוצינא קדישא אתנהיר. זכאה דרא, דקיימי עלמא וסמכוי, שריין בגויה. ואי אנת צרירת להאי מלה בקשרא חדא דלא יתעדי מינך. אנא אצורו לה בתלתין, או בארבעין קשרין בכיסאי, דלא יתעדי מינאי לעלמין.

(מג) על ההיא מלה דאחמי קבי"ה למשה, בגין דאע"ג דישראל חבין קמיה בכל דרא ודרא, לא בעי ^כ מאן דיימא עליהו דלטורין. מגלן. מהושע,

חלופי גרסאות

^ט מוסיף יהי הר בית ה'. ^ח ל"ג נכון יהיה. ^א אלא. ^ב ל"ג בית ג ל"ג דאיהו ד ודאי ה ל"ג שמענא ו לר' שמעון. ^ז עטירנא. ^ח בוטריי כתב כאן חסר. ^ט ל"ג דא י בוטריי כתב כאן חסר כ ל"ג מאן

[דרך אמת ז] קסרתי צרור בכנף לבושי דברים אלו שלא יוסרו ממני הדברים לעולם.

הסולם

מאמר

והיה באחרית הימים

ששמעתי, שמחתי בו ושמרתי אותו צרור בכנף בגדי, שלא יסור ממני לעולם. איל, ודאי דבר קדוש הוה ממאור הקדוש הוא, אשרי הדור שמקיימים העולם, ועמודי העולם שורים בתוכו. ואם אתה קשרת דבר הוה בקשר אחד, שלא יסור ממך, אני אקשור אותה בשלשים או בארבעים קשרים בכיסי, שלא יסור ממני לעולם.

(מג) על ההיא מלה וכו': (חסר כאן תחלת המאמר) על דבר זה, הראה הקבי"ה למשה, כי אע"פ שישראל חוטאים לפניו בכל דור ודור, אינו רוצה מי שיאמר עליהם מלשינות. מאין לנך, מהושע, שכחוב, תחלת דבר ה' בהושע. והעמדנו הדבר (פסחים 19). שהשיב להקב"ה, העבירם באומה אחרת כמיש שם. וע"ז, והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו'. שמשום זה ברך אותם בכמה ברכות להחזירם בתשובה, ולהשיבם לאביהם שבשמים. ולא זו משם עד שהקב"ה מחל על חטאם ונטהרו לפניו.

ה', היה לו לכתוב כך. והיה אחרית הימים נכון יהיה בראש ההרים. מהו, באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה'. שהוא לשון כפול, כי אחרית הימים הוא מלכות, וכן הר בית ה' הוא מלכות. איל אחרית הימים הוא האילן כולו דהיינו כל המלכות, מראשו עד סופו. שהוא אילן טוב ורע, בסוד זכי הא טוב לא זכי הא רע. (כנ"ל בהקטה"ז אות קכ"ג) ובא הכתוב לברר את אחרית הימים, והוציא הר בית ה'. שהוא טוב של המלכות בלי רע. הר בית ה', ודאי, שאין שם חלק לסטרא אחרא, כי נברר הר בית ה' מן האילן שהוא אחרית הימים. וזהו כוס של ברכה, שהוא נכון בראש ההרים.

(מב) א"ר יוסי זכאה וכו': אר"י, אשרי הוא הדרך הזה, שזכינו לדבר ההוא. אמר לו ממי שמעת אותו. איל, יום אחד הייתי הולך בדרך, ושמעתי וראיתי את רב המנונא סבא, שהיה דורש מקרא הוה אל רבי אחא. וכיון

דכתיב (א) תחלת דבר יי בהושע, הא אוקמוה מלה. (ב) וע"ד (ד) והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו'. (ה) ובג"ד בריך לון בכמה ברכאן, (ו) לאהדרא בתיובתא, ולא תבא לון לגבי אבוהון דבשמיא, ולא אעדי מתמן, עד דקב"ה מחל על חובייהו, ואתנקיאו קמיה.

(מד) אליהו מה כתיב ביה, (ה) ויבא וישב תחת רתם אחד וגו', אמר מאריה דעלמא, אתתא חזא (ו) שדרת לון לישראל, ודבורה שמה, דכתיב (ז) והיא יושבת תחת תמר (ח) דבורה. דא הוא רתם, ואהדרת לון למוטב, דכתיב (ט) עד שקמתי דבורה. ואנא עאלית בניייהו, ואכרוזית קמייהו ולא יכילנא.

(מה) עד דהוה יתיב, אתגלי עליה קב"ה, א"ל מה לך פה אליהו, (ב) בקדמיתא קא הוית מקטרגא ומקני על ברית, ומדחמינא בך דקנית עלי בהווא ברית, נטלית (ג) ליה ברעו דמשה, ויהיבנא לך, עד דמשה הוה אמר (ד) הנני נותן לו את בריתי שלום. השתא דאיהו דילך, לא אתחזי לך לקטרגא עלוי, הוה לך למשבק קנוייך לי, כמה בקדמיתא דהוה דילי, שבקנא ליה לידא אחרא, ולא קטריגנא עלוי.

(מו) מה לך פה. מאי פה. ברית קיימא, פה יי איהו. כיון דלא בעאת לשבקא לי פומך, (ב) יתוב באתר דהווא פומא. תנו, בההיא שעתא, אתעבר

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (הושע א) הקסה"ז סה צ"א. (ד) (שם ב) חלק ב' רכה : תקוני זהר בהקדמה יב. (ה) (מ"א יט) ויגש כז צ"ג (ו) (שופטים ד). (ז) (שם ה) ב"א רפ"ו צ"ב חלק ג' יט : לב : ח) (במדבר כה) נח גט צ"א.

(א) ל"ג מן וע"ד עד ובג"ד. (ב) ובגין דקא (ברוך) בכמה. (ג) לאהדרא לון בתשובה. (ד) שרת. (ה) ל"ג דבורה. (ו) מוסיף א"ל קב"ה אליהו בקדמיתא. (ז) לך. (ח) יתברי ; אתברי.

מה לך פה אליהו

הסולם

מאמר

(מו) מה לך פה : שואל, מהו פה. ומשיב, ברית קדש הוא פה ה', שעליו נאמר הנני נותן לו את בריתי שלום. ואמר לו הקב"ה, כיון שלא רצית להניח הפה שלך, דהיינו פה המקנא על הברית, ישוב הפה שנתתי לך, דהיינו ברית שלום, למקום פה ההוא שמקודס לכך, דהיינו לה'. (ועיין בהקדמת ספר הזהר דף קע"ג ד"ה ולאדכרא) למדנו, שבשעה ההיא עבר ממנו מתנה ההוא שנתן לו משה, דהיינו ברית שלום, שלמדנו מ"ש, וילך בכח האכילה היא וגו' עד הר האלקים חורבה. היינו לבקש משם. ושואל, וכי משם הוא מבקש, הלא מה' מבקשים. ומשיב, אלא לבקש מה שהיה לו בתחילה, מאותו שירש בהר האלקים ברית הזה, שהוא משה. פנחס הוא אליהו, ודאי הם במדרגה אחת. אמר לו משה, אין אתה יכול לקבל ממני ברית שלום, אלא לך לילדי ישראל, דהיינו לברית מלה של ילדי ישראל, ומהם תרויח סוד הברית, והם יתנו לך. וכן עשה.

(מד) אליהו מה כתיב וכו' : אליהו, מה כתוב בו, ויבא וישב תחת רתם אחד וגו'. אמר, רבונו של עולם, אשה אחת שלחת לישראל, ודבורה שמה, שכתוב, והיא יושבת תחת תמר דבורה, זה הוא רתם שאליהו ישב תחתיו, והחזירה אותם למוטב, שכתוב עד שקמתי דבורה. ואני באתי בנייהם והכרוזתי לפניהם ואיני יכול להחזירם בתשובה.

(מה) עד דהוה יתיב וכו' : בעוד שהיה יושב נגלה עליו הקב"ה. אמר לו מה לך פה אליהו. בתחלה היית מקטרג ומקנא על ברית, דהיינו בימי משה, ומשראיתי בך שאתה מקנא עלי בברית ההוא. לקחתי אותו, ברצונו של משה, ונתתי אותו לך. עד שמשה אמר, הנני נותן לו את בריתי שלום. כי פנחס הוא אליהו. ועתה שהוא שלך, אינו ראוי לך לקטרג עליו, היה לך להניח את קנאתך לי, כמו בתחלה שהיה הברית שלי, ונתתי אותו לידי אחר, ולא קטרגתי עליו.

(דפו"י דף ק"צ צ"א)

מגיה ה] ההוא נבזבזא דיהב ליה משה. דתנן, מאי דכתיב ט) וילך בכח האכילה
ההיא וגר. עד הר האלהים חורבה. למתבע מתמן, וכי מתמן הוה בעי. אלא
למתבע כמלקדמין, מהווא דירית בהר האלהים, ברית דא. פנחס הוא אליהו,
ודאי בדרגא חדא. א"ל משה, לית אנת יכיל לקבלא מנאי, אלא זיל לינוקיייהו
דישראל, ומאינון תרוח, ואינון יהבי לך, וכך הוא עביד. ז

מז) כמה טיבו עביד קב"ה בכל דרא ודרא לישראל. תא חזי, מה כתיב,
י) ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים. ט) והא כמה נביאי הוו לבתר משה,
י) ואשלח לפניך את משה אהרן ואלעזר ופנחס יהושע ה) ואליהו ואלישע, וכמה
שאר צדיקי וחסידים מבעי ליה. אלין תלתא אמאי. אלא אמר קב"ה, עמי, בני,
אמאי לא תדכרון לכל טבין דעבדית לכו, ז) דשדרית לכו למשה אהרן ומרים.
מח) למלך בשר ודם, דאית ליה מדינתא, ושדר לגבה, גוברין, אפרכין
ג) רברבנין, דיהון מנהלי עמא, ומעיינין בהו, ובדינייהו. מאן אצטריך למהוי
זקוק במזונייהו, במלין דיצטרכון. לאו עמא דמדינתא, בעל כרחיהו יצטרכו
לעיינא בהו, ולמיהב להו יקרא.

מט) שדרית למשה, ז) איהו ה) אייתי קמייכו, ז) מן למיכל, ונהיל לכו
ולבנייכו ולבעירייכו, ואשתדל ז) בדינייכו, ובכל מה דאצטריך לכו. שדרית
לאהרן, ה) אייתי היכלין דענגי יקר לחפאה עלייכו, כמלכין. אסחי לכו בטלי
יקר, דלא אתרקבו לבושיכון ומנעליכון, והוו מתחדשי בכל יומא. שדרית למרים,

מסורת הוהו

חלופי גרסאות

ט) (מ"א יט) זהר חדש כג ט"א שי"ד שכ"ו שכ"ז. ז) בדפריי כתב חסר. ט) וכי. ת) ל"ג ואליהו. א) ל"ג
(י) (מיכה ו) חלק ג' קפא : אמאי ; אלמלא. ב) מוסיף אלא דשדרית. ג) מברכין.
ד) דאיהו. ה) אתי. ו) ל"ג למיכל ז) במזונייכו ; מוסיף בדינייכו ובמזונייכו. ח) איהי [אתי] היכלין לענגי לכו
ענגי יקר ; אייתי לכו ענגי יקר.
דרך אמת ח] אותו אוצר.

מאמר

הסולם

משה אהרן ומרים

מז) כמה טיבו עביד וכי : כמה טובה
עשה הקב"ה עם ישראל בכל דור ודור. בוא
וראה, מה כתוב, ואשלח לפניך את משה אהרן
ומרים. שואל, והרי כמה נביאים היו לאחר
משה, והיה צריך לומר, ואשלח לפניך את
משה אהרן ואלעזר ופנחס יהושע ואליהו
ואלישע, וכמה שאר צדיקים וחסידים. אלו
שלשה בלבד, למה. ומשיב, אלא אמר הקב"ה,
עמי בני, למה לא תזכרו לכל הטוב שעשית
לכם, ששלחתי לכם את משה אהרן ומרים.
מח) למלך בשר ודם וכי : זה דומה,
למלך בשר ודם, שיש לו מדינה, ושלה אליה
אנשים שליטים ושרים, שיהיו מנהלי העם,
ויתבוננו בהם ובדיניהם. מי צריך להיות
קשור ומחויב במזונותיהם ובדברים שיצרכו,
תאם לא עם המדינה, ולאונסם יצרכו להשגיח

בשבילם, שלא יחסר להם מאומה, ולתת להם
כבוד.
מט) שדרית למשה, איחזו וכי : שלחתי
את משה, הוא הביא לכם מן לאכול, ונתג
אתכם ובניכם ובעירכם, והשתדל בדיניכם,
ובכל מה שצריך לכם. שלחתי את אהרן, הביא
היכלות של ענגי כבוד לכסות עליכם, כמלכים,
רחץ אתכם בטללי כבוד, שלא ירקבו
לבושיכם ומנעליכם, והיו מתחדשים בכל יום.
שלחתי את מרים, הביאה באר להשקות אתכם,
ושתיתם אתם ובעירכם. הם נתנו לכם,
ומשלחם אכלתם ושתיתם וישבתם בחופת
כבוד שלהם ומשלכם לא נתתם כלום. ולא
עוד, אלא שהשתדלו בשבילכם ולקחו המשא
שלכם על צוארם, והיתם מחרפים ומגדפים
אותם.

אייתיאת בירא לאשקאה לכו, ושתיתון אתון ובעירכון. אינון יהבו לכות, ומזלהון אכלתון ושתיתון, ויתבתון בחופאה דיקר. דלהון. ומדלכון לא יהבתון לון. ולא עוד, אלא דאשתדלו עליכון, ונטלו על צואריהון מטולכון, והויתון מחרפין ומגדפין לון.

(ג) אמר רבי יוסי, לאו הוה אבא רחמן על בנוי כקב"ה, וקרא הוא דכתיב, לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב וגו'. ת"ח רחמנו דיליה, אלו אמר כ לא נפל דבר אחד מכל דברו ולא יתיר, נח לעלמא דלא אתברי. אבל מדאמר מכל דברו הטוב, ו אפיק ביש לאחורא, דהא מלה דביש לא בעי למעבד.

(גא) ואע"ג דאגזים, וארים רצועה, אתאת אמא ואתקפת בדוועיה ימינא, וקם רצועה בקיומיה, ולא נחית לתתא, ולא אתעביד, בגין דבעיטא חדא הוה תרווייהו, איהו דאגזים, ואיהי דאחידת בימיניה.

(גב) ואי תימא מנלן. ממלה דאיהי באתגליא, דכתיב לך רד כי שחת עמך, שרי לארמא רצועה, ומשה דלא הוה ידע ארתא דאמא, שתיק. כיון דחמא קב"ה כך, אנקיד ליה, ובטש ביה, ואמר ועתה הניחה לי, מיד ארגיש משה, ואחיד בדוועיה, דקב"ה, דכתיב זכור לאברהם, דא דוועיה ימינא, ובג"כ לא נחית רצועה.

(גג) ואי תימא, אמא דאיהי רגילה לאחדא ברצועה דמלכא, אן הוה, דשבקת מלה למשה. שאילנא ואמינא והא לא ידענא ברירא דמלה, עד דנהוי קמיה דבוצינא קדישא. כד אתו לקמיה דר"ש, חמא באנפיהו סימן. אמר עולו בני קדישין, עולו רחימין דמלכא, עולו רחימין דילי, עולו רחימין אלין באלין.

חלופי גרסאות

ט ותשתון. י להון. כ ל"ג לא. ל אפיק. ט ואתקפת. ג ל"ג דקב"ה.

מסורת הזהר

(כ) (מ"א ח).

ועתה הניחה לי

הסולם

מאמר

ירדה למטה, והדין לא נעשה. כי בעצה אחת היו שניהם, זה שהפחיד וזו שהחזיקה בימינו.

(גב) ואי תימא מנלן וכו': ואם תאמר, מאין לנו זה. הוא מדבר שהיה בגלוי, שכתוב, לך רד כי שחת עמך, התחיל הקב"ה להרים הרצועה. ומשה שלא היה יודע דרכה של האם, דהיינו להחזיקו בימין ולעכבו, היה שותק. כיון שראה הקב"ה כך, רמו לו, ודפק בו, ואמר, ועתה הניחה לי. מיד הרגיש משה, ואחזו בזרוע של הקב"ה, שכתוב זכור לאברהם. שזה הוא זרוע ימין, דהיינו חסד, ומשום זה לא הוריד הרצועה.

(גג) ואי תימא אמא וכו': ואם תאמר, אמא דהיינו המלכות, שהיא רגילה לאחוז ברצועה

(ג) א"ר יוסי, לאו וכו': אין עוד אב רחמן על בנוי כמו הקב"ה. ומקרא הוא, שכתוב, כי לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב וגו'. בוא וראה הרחמים שלו, אלו אמר לא נפל דבר אחד מכל דברו, ולא יותר, שהיה כולל גם דבריו הרעים. היה נוח לעולם שלא יהיה נברא, שלא היה אפשר לסבול. אבל כיון שאמר מכל דברו הטוב, והניח הרע מלאחריו, שדבריו הרעים שדבר על ישראל, הניח, ולא נתקיימו, מכאן נראה הרחמים שלו. כי דבר רע אינו רוצה לעשות.

(גא) ואע"ג דאגזים וארים וכו': ואע"פ שהפחיד והרים הרצועה, באה אמו. והחזיקה בזרוע ימינו, ונשארה הרצועה במקומה, ולא (דמו"י דף ק"צ ע"ב)

נד) דאמר רבי אבא, כל אלין חברייא, דלא רחימין אלין * לאלין, אסתלקו מעלמא עד לא מטא זמנייהו, כל חברייא * ביומי דר"ש, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו, ובג"כ בדרא דר' שמעון באתגלייא הוה, דהוה אמר רבי שמעון, כל חברייא דלא רחמין אלין * לאלין, גרמין דלא ליהך בארח מישר. ועוד דעבדין פגימו בה, דהא אורייתא רחימו ואחזה וקשוט אית בה. אברהם רחים ליצחק, יצחק לאברהם, מתחבקן דא בדא, יעקב תרווייהו אחידן ביה, ברחימו, ובאחזה, * יהבין רוחייהו דא בדא. חברייא כההוא דוגמא אצטריכו, ולא למעבד פגימו.

נה) כיון דחמא סימן באנפייהו, ואמר לון הכי. אמרו ליה ודאי רוח נבואה שרא על בוצינא קדישא, והכי אצטריך לן למנדע. בכה רבי שמעון * ואמר, חד מלה מאינן מלין דלחישו * לי מגו ריש מתיבתא דגנתא דעדן, דלא אמרו באתגליא * מלה דא סתרא איהי, ואימא לכו בני רחימאי, בני רחימין דנפשאי, מה אעביד, אמרו לי בלחישא, ואנא אימא באתגלייא. ולזמנא דנחמי אנפין באנפין, * כל אנפין יסתמכון * בדא.

נו) בני. חובא דעבדו * עמא דלבר. ואשתתפו ביה עמא קדישא, באמא חאבו, דכתיב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל דא, איהו דשריא

חלופי גרסאות

ס באלין. ט ביומי. פ באלין. צ מוסיף יהבין ליה. ק אמר. ר ליה ש דא היא ול"ג מלה ת מוסיף דא בדא א ערב רב.

הסולם

מאמר

ועתה הניחה לי

רוחם זה בזה. החברים צריכים להיות כמוהם, ולא לעשות בהם פגם. שאם יחסר בהם האהבה פוגמים בערכם למעלה. באברהם יצחק יעקב, שה"ס חג"ת.

נה) כיון דחמא סימן וכו': כיון שראה ר"ש סימן על פניהם, שהכיר בהם מה שבאו לשאלו, ואמר להם כך, דהיינו עולו רחימין דילי כנ"ל, אמרו לו, ודאי רוח נבואה שורה על המאור הקדוש, וכך נצרך לנו לדעת. השאלה הנ"ל (באות נ"ג). בכה ר"ש, ואמר, דבר אחד לי מאלו הדברים שאמרו לי בחשאי מראש הישיבה שבגן עדן, שלא אמרו לי בגלוי, דבר זה הוא סתר, ואומר לכם. בני אהובי, בני אהובי נפשי, מה אעשה, אמרו לי בחשאי, ואני אומר לכם בגלוי, ולעתיד, שנראה השכינה, פנים בפנים. כל הפנים יהיו נסמכים, דהיינו שיאירו, בסוד הזה.

נו) בני חובא דעבדו וכו': בני החטא שעשו העם שבחוק, דהיינו הערב רב, ונשתתפו בו העם הקדוש. חטאו באמא, שהוא המלכות, שכתוב

ברצועה של המלך, כנ"ל, איפה היתה, שהניחה הדבר למשה. שאלתי ואמרתי ועוד איני יודע בירורו של הדבר, עד שנהיה לפני המאור הקדוש. דהיינו ר"ש. כשבאו לפני ר"ש, ראה סימן על פניהם, שהכיר בהם מה שבאו לשאול אותו, אמר בואו בנים קדושים, בואו אהובי המלך, באו אהבי, בואו האהובים אלו על אלו.

נד) דאמר ר' אבא וכו': שאמר ר"א, כל אלו החברים שאינם אהבים אלו את אלו, מסתלקים מן העולם טרם שמגיע זמנם. כל החברים בימיו של ר"ש, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם. ומשום זה בדורו של ר' שמעון, היו הסתרי תורה בגלוי, שהיה ר"ש אומר, כל החברים שאינם אהבים זה את זה, גורמים לעצמם שלא ללכת בדרך הישר, ועוד שעושים פגם בה, בתורה, כי התורה, אהבה ואחזה ואמת יש בה. אברהם אהב את יצחק, יצחק את אברהם, שהיו מתחבקים זה עם זה. יעקב, שניהם היו אחוים בו באהבה ובאחזה, ונותנים (דס"י דף ק"צ ע"א *) דף קצ"א ע"א)

עליהו כאמא על בנין, ודא הוא רזא דכתיב, ז וימירו את כבודם בתבנית שור. דא כבודם דישראל, אמא דלהון. ודא הוא דכתיב ט גלה כבוד. דגרמו לשכינתא דאתגלי בגלותא עמהון. ועל דא וימירו את כבודם, במה. בתבנית שור.

נו) הכא איהו רזא דמלה, ת"ח, לתתא גו שמרים דחמרא, דורדיין בישין, נפק חד ערעורא, מקטרגא, מזיקא קדמאה, ואיהו ב ברזא דיוקנא דאדם. כד קריב לגו קדשא. כיון דאתעבר מתמן, ובעי לנחתא לתתא. בעי לאתלבשא בלבושא, לנזקא עלמא. ונחית הוא ורתיכו. ולבושא קדמאה דקא נקיט, תבנית שור, דיוקנא דשור, וקדמאה לנזיקין מאינון ארבע, שור איהו. ואינון ארבע אבות לנזקא עלמא. וכלהו תלתא דאבות נזיקין בר שור, כלהו דיליה, ועל דא כתיב, וימירו את כבודם בתבנית שור.

נח) מהו אוכל עשב. הא דרשינן ביה. אבל עקרא דמלה, מתמצית דלחם ושבעה זיני דגן, לית ליה בהו חולקא. ובגיני כך, אימא לא הות תמן, ו ולא יאות לה למהוי תמן. ובגין דאבא הוה ידע רחמנו דאמא וארחא דילה, אמר למשה, בני רחימאי, עיטא בתרווייהו בדא תדיר. ודא הוא דלחישו לי בלחישו, זלא

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

ז (תהלים קו) חלק ב' רלו. חלק ג' קעב. ח (ש"א ד). ב ברוחא. ג ל"ג ולא יאות לה למהוי תמן.

ועתה הגיחה לי

הסולם

מאמר

פירוש. המוחין העליונים, נקראים יין, בסו"ה יין המשמח אלקים ואנשים, והם המוחין דשמאל, דהיינו בינה שחזרה להיות חכמה, ומחמת הדינים שבשמאל, יש בסופם פסולת המכונה שמרי היין. ומפסולת הוה יצא מזיק הראשון לעולם. וכל עוד שהשמרים הם ביין, דהיינו שהמזיק דבוק במוחין דקדושה הנקראים יין, או הוא בצורת אדם, דהיינו בבחינת המלכות שהיא צורת אדם הכלולה המקבלת כל ג' הצורות, אריה שור נשר, שהם חג"ל. וכשנפרד מן הקדושה ויורד להיות מזיק, או מקבל צורת שור. שהיא שמאל הנפרד לעצמו ואינו מתחבר עם ד' פנים הנ"ל. ומבחינה זו נעשה מזיק. והוא הראשון לכל מזיקי העולם.

שכתוב, קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי, דהיינו שיעשה להם אלהים אחרים תחת המלכות הנקראת אלקים. תחת כבוד ישראל זה, דהיינו המלכות, שהיתה שורה עליהם כמו אם על הבנים. וזה הוא סוד, וימירו את כבודם בתבנית שור, זהו כבודם של ישראל, דהיינו האם שלהם, שהיא המלכות. וז"ל גלה כבוד, שגרמו אל השכינה, שהגלתה בגלות עמהם. וע"כ וימירו את כבודם. במה. בתבנית שור. (עי' להלן אות ע"ח בהסולם).

נו) הכא הוא רזא וכו': כאן הוא סוד הדבר של תבנית שור. בוא וראה. למטה, בתוך שמרי היין שמרים הרעים, יצא פגע אחד, מקטרג. מזיק הראשון, והוא בסוד צורת אדם, כשקרב אל הקדש. כיון שנעבר משם, מן הקדושה, ורוצה לרדת למטה, צריך להתלבש בלבוש אחד להזיק העולם. ויורד הוא ומרכבותיו, ולבוש הראשון שלוקח הוא תבנית שור, דהיינו צורת שור. והראשון לארבעה אבות נזיקין הוא שור. ואלו ארבעה אבות נזיקין הם להזיק העולם. ושאר שלשה אבות נזיקין מחוץ השור, הם כולם שלו, של השור. וע"כ כתוב, וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב.

נח) מהו אוכל עשב: שאומר, בתבנית שור אוכל עשב. ומשיב, כבר דרשנו בו, אבל עיקר הדבר, הוא שמתמצית הלחם ושבעה מיני דגן אין לו חלק בהם. אלא אוכל עשב. ומשום זה, שפגמו באמא שהיא המלכות, כנ"ל, אמא לא היתה שם ולא היה יפה לה להיות שם. מחמת שפגמו בה, ומשום שאבא, ז"א, היה יודע הרחמים של אמא והדרך שלה. אמר למשה, בני אהובי, העצה לזה, שלא יענשו

חזי לגלאה, דברא לא ינדע, ויחמי דהא רצועה אתתקנת, וידחל תדיר. אבל תרווייהו בעיטא דא, ובעיטא חדא.

(נט) ת"ח כתיב ו וירא העם כי בשש משה. מאן העם. אינון ערב רב. מאן ערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים הוו, דקראן לון ערב רב, והלא מצריים הוו, וממצרים נטלו, ואלו הוו ערבוביא דעמין סגיאין, ה הכי הוה ליה למכתב, ערב רב ו עלו אתם לפי ערבוביא דלהון.

(ס) אלא ו ערב רב עלה אתם. עמא חד ז הוה, ו ולישן חד, אבל כל חרשי מצרים, וכל חרטומי דלהון ו הוו, דכתיב בהו, ו ויעשו גם הם חרטומי מצרים. דבעו למיקם לקבל פליאן דקב"ה, כיון דחמו נסין ופליאן דעבד משה במצרים, אהדרו לגבי משה. א"ל קב"ה למשה, לא תקבל לון. אמר משה, מאריה דעלמא, כיון דחמו גבורתא דילך, בעאן לאתגיירא. יחמון גבורתך בכל יומא, וינדעון דלית אלהא בר מנך. וקבל לון משה.

(סא) אמאי קרא לון ערב רב. אלא כל חרשין דמצרים הוו, וברישיהון ו ינוס וימברוס, ובשעתא דיומא הוו עבדי תדיר חרשיהו. וכל אלין חרשין עלאין, הוו מסתכלי מכי נטי שמשא, משירותא ד דשית שעות ו ומחצה, עד שירותא דתשע ו ומחצה. דהיינו ערב רברבא. כל אינון חרשין זעירין, משירותא דתשע ו ומחצה, עד פלגות ליליא.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

(ו) (שמות לב) ויחי לה צ"א. (ז) (שמות יב) וישלח מו צ"ו. (ח) (שמות ז) תקונים חדשים קי ט"ד של"ו. ד ל"ג ויחמי. ה ל"ג הכי. ו עלה. ז ל"ג הוה. ח ולשון אחד. ט ל"ג הוה. י ל"ג דמצרים. כ בדפ"י כתב אמרו המגיהים אולי אלו הם יוחני וממרא שזכרו במנחות דף פ"ה ובשמות רבה פרק ט אמרו יוחני וממרא אל משה תבן אתה מכניס לעפריים. ל דשבע. מ ל"ג ומחצה. נ ל"ג ומחצה. ס ל"ג ומחצה.

מאמר

הסולם

העגל

(ס) אלא ערב רב וכו': ומשיב אלא שהכתוב אומר ערב רב עלה אתם ואינו מפרש שמות העמים. כי עם אחד ולשון אחד היו, אבל כל המכשפים של מצרים וכל החרטומים שלהם היו, שכתוב בהם ויעשו גם הם חרטומי מצרים. שרצו לקום כנגד הפליאות של הקב"ה, ולהראות שגם הם יכולים לעשות כמוהו. כיון שראו הנסים והנפלאות שעשה משה במצרים, חזרו אל משה. א"ל הקב"ה למשה, לא תקבל אותם. אמר משה רבון העולם, כיון שראו הגבורות שלך הם רוצים להתגייר. יראו גבורתך בכל יום, וידעו שאין אלהים זולתך. וקבלם משה.

יענשו ישראל, נמצא תמיד בשנים, שאחד מגביה הרצועה והשני אחוז בה ומעכב, (כנ"ל אות נ"א) וכיון שאמא אין כאן מוטל זה עליך. וזה הוא שאמרו לי בחשאי. כי אינו ראוי לגלות, כדי שהבן לא ידע מזה, ויראה הרצועה מתתקנת ויפחד תמיד. אבל שניהם הם בעצה זו, ובעצה אחת, דהיינו, שהמגביה הרצועה והמעכבה הם בעצה אחת.

מאמר העגל

(נט) ת"ח כתיב וירא העם כי וכו': מי הם העם. ומשיב, הם הערב רב. ומי הם הערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים היו, שקוראים אותם, ערב רב. והלא מצרים היו, וממצרים נסעו. ואלו היו ערב של עמים רבים, היה צריך לומר כך, ערב רב עלו אתם, לודים כושים וכדומה. לפי הערב שלהם.

(סא) אמאי קרא לון וכו': שואל, למה קרא אותם ערב רב. ומשיב, אלא, כל המכשפים של מצרים היו, ובראשם, ינוס וימברוס. ובשעות היום, אחד שש שעות, היו

(כ) אינן עלאין דבהו, הוו מסתכלי מכי נטי שמשא. דהא כדין שראן תשע מאה ותשעין וחמש דרגין, למשטטא על טורי חשוך. ורוחא דלהון, הוה משטטא על כל אינן ם חרשין בחרשייהו. ואלין הוו עבדי, כל מה דאינן בעאן. עד דכל מצראי רחצנו דלהון באלין הוה. וקראן לון ערב רב. בגין דאית ערב זעירא, מתשע שעות * ומחצה ולתתא, דא ערב זעירא. ותרי ערבי אינן, וע"ד וגם ערב רב עלה אתם.

(סג) וחכמתא דלהון, הוה סגי. ואינן אסתכלו בשעתי דיומא, ואסתכלו בדרגא דמשה, וחמו דהא בכל סטרין בשש משה: בשש שעתי קדמאין דיומא, דאינן לא יכלין לשלטאה בהו, ם בשית דרגין עלאין ם דאחיד בהו. ובכל סטרין בשית הוה, ובעטרין דאלין שית, הוה זמין לרדת מן ההר, דכתיב כי בשש משה לרדת מן ההר.

(סד) מיד ויקהל העם על ם אהרן, אמאי על אהרן. בגין לאתכללא בסטרא דימינא, דהא אינן שמאלא בעו מניה, ובגין דלהוי כליל בימינא, אתכנשו על אהרן, ויאמרו אליו קום עשה לנו ם אלהים.

חלומי גרסאות

ע דרגין ; מוסיף חרשין ודרגין. ם בגין שית. ץ דאחידן ביה ; דאחידן ביה והוא אחיד בהו. ן מוסיף אהרן דהכי תנינן דבהייתא שעתא דנחית משה וקביל אורייתא בלחודוי כללא דכל ישראל ואיהו קביל אורייתא בעלמא ואפילו מגלת אסתר דכתיב (אסתר ט') וקבל היהודים וקבלו היהודים מבעי ליה מאי וקבל אלא דא משה דאיהו היהודים כללא דיהודאי ויקהל העם על אהרן. ך מוסיף אלקים, אלקים ודאי בעו סטר שמאלא אשר ילכו אשר ילך מבעי ליה מאי אשר ילכו אלא אלקים שית דרגא אינן [ששת ימי המעשה ד"א] כלהו בסטר שמאלא דאלקים שית אינן דאי תימא דהא שבעה אינן ההוא אלקים עלאה לא עאל בכללא.

העגל

הסולם

מאמר

שלהם, של הערב רב, היתה גדולה. והם הסתכלו בשעות היום, והסתכלו במדרגת משה, וראו, כי בכל הצדדים בשש משה: בשש שעות הראשונות של היום, שהם לא היו יכולים לשלוט בהם, בשש מדרגות עליונות שמשה היה אחוז בהם. ובכל הצדדים בשש היה, דהיינו שהיה כלול מששה קצוות חג"ת נה"י, ובאלו ששה עטרות, של ששה שעות היום, שהם חג"ת נה"י, היה עתיד לרדת מן ההר, שכתוב כי בשש משה לרדת מן ההר.

היו עושים תמיד כשפיהם, וכל אלו מכשפים העליונים היו מסתכלים מכשנוטה השמש לערוב. בשש שעות ומחצה, ונשו כשפיהם, עד התחלת תשע שעות ומחצה, דהיינו ערב גדול, שאז זמן מנחה גדולה, כל אלו מכשפים הקטנים היו עושים כשפיהם מתשע שעות ומחצה עד חצות לילה.

(כ) אינן עלאין דבהו וכו': העליונים שבהם, שהיו מסתכלים משעה שנטה השמש, הוא, כי אז מתחילים תשע מאה וצ"ה מדרגות לשוטט על הרי חשוך, ורוחם היה משוטט על כל אלו המכשפים בכשפיהם. ואלו היו יכולים לעשות כל מה שרוצים, עד שכל המצרים שמו בטחונם באלו. וקראו אותם ערב רב, משום שיש ערב קטן, שהוא מתשע שעות ומחצה ולמטה, זה הוא ערב קטן. וב' ערבים הם, וע"כ נאמר, וגם ערב רב עלה אתם. (סג) וחכמתא דלהון הוה וכו': והחכמה

(סד) מיד, ויקהל העם על אהרן: שואל למה על אהרן, ומשיב, כדי להכלל בצד ימין, כי השמאל יוצא מן הימין, אלא שהם רצו ממנו שמאל, ולא ימין, אלא כדי שיתכלל בצד ימין, דהיינו במקום מוצאו, נקהלו על אהרן, שהוא ימין חסד. ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים.

סה) ת"ח, כל זמנא דהוה משה במצרים, שמא דאלהים לא דכיר, ^ט אלא שמא די"י, וע"ד קשיא ליה לפרעה ^ח בגין דלא יהא תוקפא לההוא סטרא אחרא, ולא ^א יתתקף בעלמא. השתא ^ב בעו ההיא מלה, והיינו קום עשה לנו אלהים. לנו דייקא, דאנן צריכין להאי מלה, לתקפא סטרא דילן, דהוה אתדחיא עד השתא.

סו) אשר ילכו לפנינו. מאי אמרו. אלא הכי אמרו, חמינן דאתון ישראל, כל ^ג טוב וכל יקר דעלמא לכו, ואנן דחיין לבר. דלכו, ^ד ויי' הולך לפניהם יומם. אוף הכי ^ז אלהים אשר ילכו לפנינו, כמה דאזיל קמייכו יי'. דהא רשו אית לסטרא דילן למהך אוף הכי לקמנא, אי נזמין ליה עובדא.

סז) ת"ח, כל ענני יקר דאזלו במדברא, לא הוה חפיין אלא לבני ישראל לחודייהו. וההוא עננא דיקר, דכתיב ויי' הולך לפניהם יומם, אזלא לקמייהו. ואלין ערב רב, וכל אינון בעירי עאנין ותורין, הוה אזלו לבר ממשרייתא, לבתרייתא. ות"ח, כל אינון ארבעין שנין דקא אזלו ישראל במדברא, שום לכלוכא וטנופא לא הוה גו ענני לגו. וע"ד עאני ותורי דהוה אכלי עשב לבר הוה, וכל אינון דנטרי לון.

סח) א"ר אלעזר, ^ה אבא, ^ו אי הכי אינון ערב רב לא הוה אכלי מן מנא. א"ל ודאי הכי הוא. אלא מה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב ^ז לעבדיה. וממה הוה אכלי. מתמצית, מה דאשתאר מבתר ריחיא, פסולת. וקרא אכריז ואמר,

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

פ) (שמות יג) בשלח ז צ"ע. ש מא דה' בגין. א יתקף. ב בעי. ג טב; טכא. ד ל"ג אלקים. ה לא גרסינן אבא. ו אמר. ז לעבדא. ט ל"ג אלא שמא דה'. ח מוסיף ומתמן ולהלאה.

מאמר

הסולם

העגל

אם נזמין לו מעשה, דהיינו עשית העגל. (ע"י להלן אות ע"ט בהסולס).
 סו) ת"ח כל ענני וכו': בוא וראה, כל ענני כבוד שהלכו במדבר לא היו חופים, אלא על ישראל בלבד. וענן היקר ההוא, שכתוב, וה' הולך לפניהם יומם, הלך לפניהם. ואלו ערב רב וכל אלו הבהמות צאן ובקר היו הולכים מחוץ למחנה באחרונה. ובוא וראה, כל אלו ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר, שום לכלוך וטינוף לא היה מעננים ולפנים, וע"כ צאן ובקר שהיו אוכלי עשב היו לחוץ, וכל אלו שהיו שומרים אותם.
 סח) א"ר אלעזר, אבא וכו': אריא, אבא, א"כ, הערב רב לא היו אוכלים מן המן. א"ל ודאי כך הוא, אלא מה שנתנו להם ישראל היה כמי שנותן לעבדו, וממה היו אוכלים. היו אוכלים מתמצית, מה שנשאר מאחר הריחים, הפסולת, והמקרא מכריז ואמר, וכני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני

סו) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל זמן שהיה משה במצרים, לא הזכיר את השם אלקים, אלא שם הויה, וע"כ רגז פרעה, שאמר, לא ידעתי את הויה, והוא משום שלא יהיה תוקף לסטרא אחרא, שלא יתחוק בעולם, כי הסי' נקראת ג"כ אלהים אחרים, עתה רצו הערב רב דבר ההוא, דהיינו לכת השמאל שנקרא אלהים, והיינו קום עשה לנו אלהים. לנו, הוא מדויק, שהערב רב אמרו, אנו צריכים לדבר זה לחזק את הצד שלנו, שהיה נדחה עד עתה, משום שמשה לא הזכיר את השם אלהים.

סו) אשר ילכו לפנינו: שואל, מה אמרו בזה, ומשיב, אלא כך אמרו. ראינו שאתם ישראל, כל טוב וכל יקר העולם יש לכם, ואנו נדחים לחוץ, כי לכם, והויה הולך לפניהם יומם. אף אנו רוצים כן, אלהים אשר ילכו לפנינו, כמו שלפניכם הולך הויה. כי יש רשות להצד שלנו ללכת ג"כ לפנינו.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אַחֲרָא. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן הוּא, וְלֹא שֹׁאֵר עָרַב רַב, עֲאֲנִי וְתוֹרִי, דְּהוּוּ בִּינִייהוּ. (ט) עַד הַשְּׁתָּא, הוּוּ אַתְּכַפִּיין אֵינּוּן עָרַב רַב וְהַשְּׁתָּא קָמוּ וּבְעוּ עוּבְדָא, לְאַתְקַפָּא ׀ לְסִטְרָא אַחֲרָא. אֲמְרוּ, אִו נְהָא כְּלָנָא עֲמָא חֲדָא, וְנִהוּי בְּכַלְלָא עֲמֻכוּן, אִו יֵהָא לֵן מֵאֵן דִּיהֶךְ קִמְנָא, כְּמָה דִּיהֶךְ אֲלֵהֲכוּן קִמִּיכוּן. אֲמַר אַהֲרֹן, חִיז דְּאַלִּין ׀ יִשְׁתַּתְּפוּן בְּעֲמָא קְדִישָׁא, לְמַהוּי כְּלָא כְּלָלָא חֲדָא, וְלֹא יִתְעַרְבוּן עֲמָא קְדִישָׁא בְּעֲמָא דָא, כְּלָלָא חֲדָא, אֲלֵא טַב אִיהוּ לְאַפְרָשָׁא לֹון מְגוּ עֲמָא קְדִישָׁא, עַד דִּיִּתִּי מִשָּׁה.

(ז) וְאַהֲרֹן לְטַב אַתְּכוּוּן, אֲלֵא סְגִיִּין הוּוּ מִיִּשְׂרָאֵל דְּאַשְׁתַּתְּפוּ בְּהַדִּייהוּ בְּלַבָּא. וּבְגִין כֶּךְ, כַּד אַתָּא מִשָּׁה, אֲצִטְרִיךְ לְבִרְרָא וּלְלַבְנָא לְעֲמָא קְדִישָׁא מַהְהוּא חוּבָא, וְאַשְׁקִי לֹון שְׁקִיו, עַד דְּאַתְבְּרִירוּ ׀ כְּלֵהוּ וְלֹא אֲשְׁתָּאֵר בְּהוּ פְּסוּלַת כְּלָל. (ח) אֲמַר לֹון אַהֲרֹן, ׀ פְּרָקוּ נִזְמִי הַזֹּהֵב, וְכִי לֹא הוּוּ לֹון דְּהִבָּא אַחֲרָא. אֲלֵא אֲמַר אַהֲרֹן, בְּעוּד דְּאִית לֹון קְטִטָּה בְּבִנִייהוּ וּבְנִשְׁייהוּ, יִתְעַכְּבוּן, וּבִין כֶּךְ יִיִתִּי מִשָּׁה. תִּׁיָּה, תְּנִינן קְשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּבִשְׂרַח חֲחִי, כִּׁׁשׁ אֲלִין, דְּלֵא הוּוּ גְּרִים כְּדָקָא יֹאוּת. אֵינּוּן מַה עַבְדוּ. וַיִּתְּפְּרְקוּ כָל הָעָם אֶת נִזְמִי הַזֹּהֵב אֲשֶׁר בְּאַזְנֵיהֶם. כְּמָה אֲלִפִּי וּרְבוּוּן הוּוּ מְנִזְמִייהוּן תַּמְן.

(ט) מַה כְּתִיב, וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצֵּר אוֹתוֹ בְּחַרְט וּגְרִי. אַהֲרֹן לֹא אֲסַתְּמַר, מֵאֵינּוּן תְּרִין חֲכִימִין, דְּהוּוּ בְּרִישֵׁיהוּן ׀ דְּהוּוּ עָרַב רַב. חַד מְנִייהוּ הוּוּ קְמִיָּה, וְאַחֲרָא הוּוּ עֲבִיד בְּחַרְשׁוּי. כִּיּוֹן דְּתִרְוִייהוּ אֲתִייעְטוּ כְּחֲדָא, נְטִלוּ הֵיָּא ׀ דְּהִבָּא,

חלוסי גרסאות

מסורת הזר

(ז) (שמות טז) תקונים חדשים קיז ט"ד ש"ז ח ל"ג לסטרא אחרא. ט יכשילון לעמא. ׀ בכללא. ׀ דאיונון. ז מוסיף דהבא חר. (ק) (שמות לב).

העגל

הסולם

מאמר

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אַחֲרָא. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן הוּא, וְלֹא שֹׁאֵר הָעָרַב רַב, צִאן וּבִקֵּר שְׁהִיוּ בִּינֵיהֶם. (ט) עַד הַשְּׁתָּא חֲוּוּ וְכוּ׃ עַד עַתָּה הִיוּ נִכְנְעִים הָעָרַב רַב, וְעַתָּה קָמוּ וּבִקְשׁוּ מַעֲשֵׂה לְחֻזַּק אֶת הַסִּטְרָא אַחֲרָא. אֲמְרוּ, אִו נְהִיָּה כּוֹלְנוּ עִם אַחַד. וְנִהִיָּה בְּכַלְל יִשְׂרָאֵל עֲמֻכָּה. אִו יִהִיָּה לְנוּ מִי שִׁילְךְ לְפִנְיֵנוּ כְּמוּ שְׁאַלְקִיכֶם הוֹלֵךְ לְפִנְיֶכֶם. אֲמַר אַהֲרֹן, חַס וְשְׁלוֹמָה, שְׁאַלוּ יִשְׁתַּתְּפוּן עִם הַקְּדוֹשׁ, שִׁיְהִיָּה כּוֹלֵם כְּלָל אַחַד. וְלֹא יִתְעַרְבוּ עִם הַקְּדוֹשׁ בְּעַם הַזֶּה בְּכַלְל אַחַד. אֲלֵא טוֹב הוּא לְהַפְרִידֵם מִן עַם הַקְּדוֹשׁ, עַד שִׁבָּא מִשָּׁה.

(ז) וְאַחֲרָן לְטַב אַתְּכוּוּן: וְאַתְרֵן הַתְּכוּוּן לְטוֹב, אֲלֵא הִיוּ רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ עִם הָעָרַב רַב, בְּלַב. וּמִשּׁוּם זֶה כְּשָׁבָא מִשָּׁה, הִיָּה צְרִיךְ לְבַרֵּר וּלְלַבֵּן אֶת הָעָם הַקְּדוֹשׁ מֵאוֹתוֹ. (דְּפִרִי דְּף קַצִּיא עִׁב ׀) דְּף קַצִּיב עִׁא)

חַטָּא, וְהִשְׁקָה אוֹתָם שְׁקִיו, עַד שְׁנִבְרְרוּ כּוֹלֵם וְלֹא הִיָּה בְּהֶם פְּסוּלַת כְּלָל. (ח) אֲמַר לֹון אַחֲרָן וְכוּ׃ אֲמַר לְהֶם אַהֲרֹן, פְּרָקוּ נִזְמִי הַזֹּהֵב, שׁוּאַל, וְכִי לֹא הִיָּה לְהֶם זֶהֱב אַחֲרָא, חוּץ מְנִזְמִי הַזֹּהֵב. וּמִשְׁבִּיב, אֲלֵא אֲמַר אַהֲרֹן, בְּעוּד שִׁיְהִיָּה לְהֶם רִיב עִם בְּנֵיהֶם וּנְשִׁיהֶם, יִתְעַכְּבוּ, וּבִתּוּךְ כֶּךְ יִבָּא מִשָּׁה. בּוּא וּרְאֵה, לְמַדְנָה קְשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּבִשְׂרַח חֲחִי, כִּׁׁשׁ אֲלוּ עָרַב רַב, שְׁלֵא הִיוּ גְּרִים כְּרֹאוּי. הֵם, מַה עֲשׂוּ, וַיִּתְּפְּרְקוּ כָל הָעָם אֶת נִזְמִי הַזֹּהֵב אֲשֶׁר בְּאַזְנֵיהֶם. כְּמָה אֲלִפִּים וּרְכַבּוֹת נִזְמִים הִיוּ שֶׁם מְנִזְמִייהֶם שֶׁל הָעָרַב רַב. (ט) מַה כְּתִיב וַיִּקַּח וּגְרִי: מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצֵּר אוֹתוֹ בְּחַרְט וּגְרִי. אַתְרֵן לֹא נִשְׁמַר מֵאֲלוּ שְׁנֵי חֲכָמִים שִׁיְהִיו בְּרֵאשִׁיתָם שֶׁל הָעָרַב רַב, אַחַד מֵהֶם הִיָּה מְלַפְנִי, וְהַאֲחֵר הִיָּה עוֹשֶׂה כְּשִׁפּוּי. כִּיּוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם נִתְיַעְצוּ יַחַד, לְקַחוּ זֶהֱב הַהוּא, בִּׁי שְׁלִישִׁים בִּיד הַתְּאֻדָּה, וְשִׁלִּישׁ

תרין ^ט שלישי בידא דחד, ושליש בידא דאחרא. בגין דהכי אצטריך בהוא זינא דחרשא.

עג) בכה ר"ש, אמר אי חסידא קדישא, אהרן משיחא דאלהא רבא, בחסידותך נפלו כמה מעמא קדישא. ואנת לא הוית ידע, לאסתמרא. ^ט מהו עבדו. כד מטו שית שעתין, ויומא הוה במתקלא, נטלו ההוא דהבא דפריקו מאודניהון. מ"ט. בגין דמאן דאצטריך למעבד חרשא, לא בעי ^ט למיחס עינוי על ממונא. ואינון אמרי, שעתא קיימא לן, אי אנן לא מעכבין. לאו שעתא למיחס על דהבא, מיד ויתפרקו כל העם. מאי ויתפרקו. כד"א ^ז מפרק הרים ומשבר סלעים, דחבילו ותברו אודניהו. בכה כמלקדמין ואמר אי עמא קדישא אי עמא קדישא, דקב"ה.

עד) פתח ר"ש בבכיה, ואמר, ^ט והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הא אוקמוה חברייא, און דשמע בסיני, ^ח כי לי בני ישראל עבדים וגו'. ואיהו פריק עול מלכות שמים מעליה, וזבין גרמיה לאחר, ^פ תרצע. ואלין חייביא ^צ רשיעין, גוברין בישין, בתיאובתא ^ק דלהון למהדר לסרחנייהו, לא בעו מנשיהון ובניהון, אלא חבילו ^ר אודניהו ואתפרקו מעול שמיא דפקיד להו משה, ותברו אודניהו, דלית לון חולקא ^ט בשמא קדישא, ^ח ועמא קדישא.

עה) מה עבדו, פליגו תרווייהו ההוא דהבא, חד נטיל תרין ^א שלישי, וחד שלישי. קמו ^ב לקבל שמשא, בשית שעתין. עבדו חרשייהו, ובלטו בלטיהון

חלופי גרסאות

ר) (מ"א יט) ב"א לא צ"א. ט) (שמות כא) חלק ג' ח ל"ג שלישי. נ ל"ג לאסתמרא. ט מהו. ע למיחון. קח: רסא. ת) (ויקרא כה) יתרו צו צ"ס. פ תעקר. צ רשיעיא. ק ל"ג דלהון. ר אורחיהו: מוסיף אורחיהו ואודניהו. ט בעמא רבא ול"ג בשמא קדישא. ועמא קדישא. ח ובעמא א ל"ג שלישי ב לקבלי.

הסולם

מאמר

העגל

עד) פתח ר"ש בבכיה וכו': פתח ר"ש בבכיה, ואמר, והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הרי העמידוהו החברים, און ששמע על הר סיני, כי לי בני ישראל עבדים וגו'. והוא פרק מעצמו עול מלכות שמים, ומכר עצמו לאחר, תרצע. (קדושין כ"ב:) ואלו הפושעים, הרשעים, אנשים הרעים, בחשקם לחזור לסורם, לא בקשו מנשיהם ובניהם, אלא חבלו באזניהם, כלומר, שפגמו באון ששמע על הר סיני לא יהיה לך אלהים אחרים על פני שזה גרוע מחוכר עצמו לעבד, ונתפרקו מעול שמים שצוה אותם משה, ושברו אזניהם, וגילו, שאין להם חלק בשם הקדוש ובעם הקדוש. עה) מה עבדו פליגו וכו': מה עשו, חילקו זהב ההוא בין שניהם, ינוס וימברוס כנ"ל, אחד לקח שני שלישים, ואחד לקח שלישי. קמו כנגד השמש בשש שעות על היום, עשו כשפיהם וכשפו בלהטיהם, בכשפים שבפה

ושליש ביד האחר, כי כך צריך להיות במין ההוא של הכשוף. עג) בכה ר"ש אמר וכו': בכה ר"ש, אמר אי חסיד הקדוש אהרן, משיח האל הקדוש, בחסידותך נפלו כמה מעם הקדוש, אתה לא היית יודע להשמר. מה עבדו. כשהגיעו שש שעות, והיום היה במאזנים, דהיינו בצהרים שהשתמש באמצע הרקיע ואינו נוטה לא למזרח ולא למערב כמו הלשון שבמאזנים. לקחו הזהב והיא שפרקו מאזניהם. מהו הטעם. משום שמי שרוצה לעשות כשוף אין עינו צריך לחוס על ממון, והם אמרו, השעה עומדת לנו, אם אנו בעצמינו לא נעכב, אין השעה לחוס על זהב. מיד ויתפרקו כל העם. מהו ויתפרקו. הוא כמשיא, מפרק הרים משבר סלעים, כי חבלו ושברו אזניהם. בכה כמקודם, ואמר, אי עם הקדוש אי עם הקדוש של הקב"ה.

בחרשא דפומא. כיון דמטא שירותא דשבע, ארימו תרווייהו ידייהו על ידו דאהרן. נ דכתיב ויקח מידם, תרווייהו הוו, ולא יתיר. כיון דאיהו קביל ד מידם, קלא נפק ואמר, ^א יד ליד לא ינקה רע, דכתיב כי ברע הוא. אייתי רע לעלמא. ^ב רזא דמלה. אינון רשעים חייבין חרשין בנוי דבלעם חייבא, בני בנוי דלכין רשיעא, חמו דכוס של ברכה בימין איהו, ומן ימינא אתקף ^ה תדיר. ו אמרו, אי יהא בסטר דא, ההוא רישא דימינא, הא תוקפא דילן כדקא יאות. ^{עז} כיון דמטא שבע שעתין דיומא, יהבו ליה לאהרן מיד. אי איהו הוו אמר לון שוו ליה בארעא בקדמיתא, ואנא אטול, לא הוו יכלין בחרשייהו כלום, אלא מידם נטל. וקרא מתרעם ואמר, ויקח מידם, חמו מה עבד אהרן גבר נביאה גבר חכים, לא ידע לאסתמרא, דאילו נמייל מארעא, כל חרשין דעלמא לא הוו יכלין לאצלחא. אבל במה אצלחו בעובדא דא, בגין דויקח מידם ולא מארעא.

^ח ויצר אותו בחרט, לאו כמה דחשבין בני נשא, דעבד ציורין במחוגה, או במלה אחרא. אלא אתא קרא לאוכחא מלה, דאהרן ו לא ידע לאסתמרא. אילו כד נטל מידיהון, הוו שדי לארעא, ואע"ג דיטול ליה לבתר,

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

^א (משלי יא) חלק ג' רכב : תקוני זהר תכב סח : ^ג מוסיף ומגלן דמידא דתרווייהו [יד מכל חד] נטל ולא יתיר דכתיב. ד מוסיף מידם תרי ולא ידיהם. ^ה תדיר : מוסיף תדיר יתיר. ו אמר. ז דלא. ^ב (שמות לב) הקסה"ו יח צ"א. ^{ט"ב} ש"ה.

העגל

הסולם

מאמר

פירוש כי הסטרא אחרא. נמשכת משמאל. שהם רוצים להמשיך הארת השמאל ממעלה למטה. וכל חולשתם הוא, שאין להם הארת החסדים, כי בשמאל אין חסדים כנודע. לכן רצו כאן להמשיך הארת החסדים ע"י ששתפו עמהם את אהרן, שהוא חסד. ויש. אי יהא זכו. הא תוקפא דילן כדקא יאות. ^{עז} כיון דמטא שבע וכו' : כיון שהגיעו שבע שעות על היום, נתנו מיד לאהרן, אם הוא היה אמר להם, שימו תחילה הזוהב על הארץ ואני אקח מעל הארץ, לא היו יכולים לפעול בכשפיהם כלום. אבל לקח מידם. והמקרא מתרעם ואמר, ויקח מידם. ראו מה עשה אהרן איש נביא איש חכם לא ידע להשמר. שאלו לקח מעל הארץ, כל הכשפים שבעולם לא היו יכולים להצליח. אבל במה הצליחו במעשה הזה. משום. ויקח מידם, ולא מארץ.

שבטה. כיון שהגיע תחלת שעה שבע, הרימו שניהם ידיהם על ידיו של אהרן, שכתוב, ויקח מידם. שנים היו ולא יותר. דהיינו יוננס וימברוס כנ"ל. כיון שהוא קבל מידם, יצא קול ואמר, יד ליד לא ינקה רע. שכתוב, כי ברע הוא. דהיינו, ויאמר אהרן וגו' אתה ידעת את העם כי ברע הוא. כי הביא רע לעולם. פירוש הידים הם בחינת ג"ר, הנמשך ממעלה למטה. כיון שלקח מידיהם, יכלו לתת כח למשיכת החכמה ממעלה למטה, שהוא תכנית שור של הסטרא אחרא. ואלו לקח מן הארץ, שהוא בחינת ר"ק, ממטה למעלה לא נמשך משם כלום לסטרא אחרא.

^{עז} רזא דמלה אינון וכו' : הסוד של הדבר, אלו הרשעים החטאים המכשפים, היו בנוי של בלעם הרשע, בני בניו של לבן הרשע. ראו שכוס של ברכה. דהיינו המלכות, הוא בימין, ומן הימין, דהיינו מחסד, הוא מתחזק תמיד. אמרו, אם יהיה בצד הזה, דהיינו בסטרא אחרא, ראש ההוא של ימין, דהיינו אהרן, יהיה העצמה והכח שלנו כראוי.

^{עז} ויצר אותו בחרט : אין הפירוש כמו שחושבים בני אדם, שעשה ציורים במחוגה או בדבר אחר, אלא המקרא בא להוכיח

לא הוה •) אצלח עובדא בישא דא. אבל בכלא סיועא בישא הוה, דנקיט ן דהבא, וטמריה מעינא, ן ביש בתר ביש מאי ויצר אותו בחרט. דשוי כל דהבא בכיסא חדא, ואסתמר • מעינא. כדין סליק כלא לעובדא.

(ט) בספרא דחנוך אשכחנא, דהוה אמר הכי, ברא יחידאה יתיילד לההוא רישא חוורא, וכד ייתון מבשרא דחמרי, יטעין ליה, בההוא כ דעייל מרגלן בזגין דדהבא, בלא דעתא דיליה, ודיוקנא • יצייר בציורא ן בחרט. מאי בחרט. בחרט אנוש. דא קלמוסא דאנוש חייבא, ן דאטעי לבני נשא.

חלוסי גרסאות

ח. הכא. ן בישא באתר ביש. י ליג מעינא. כ דנטייל. ל צייר. מ ליג בחרט מאי בחרט ; ליג מאי בחרט. ן דטעי.

העגל

הסולם

מאמר

מרדו בקדושה, ונקהלו על אהרן, שהוא מצד ימין שהוא חסד, ואמרו לו, עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו. אלהים הוא שם השמאל, שמקומו באחוריים של המלכות, ובקשו ממנו שיתקן אותם להיות בבחינת פנים, דהיינו שיהיו להם חסדים, וז"ש שילכו לפנינו, דהיינו בבחינת פנים, ואז יוכלו לינק ממנו גם הם. וז"ש לעיל (אות ט"ו) אלהים אשר ילכו לפנינו כמה דאזיל קמייכו חיות, דהיינו כמו שהויה הוא אל המלכות דחסדים בבחינת פנים, כמ"ש והויה הולך לפניכם וגו' כן יהיה לבחינת השמאל בבחינת פנים, ואז יוכלו לקבל ממנו גם הם. וז"ש דחא רשו אית לסטרא דילן לפתך אופת חכי לקמנא, שיש גם רשות לסטרא אחרא שלנו ללכת ג"כ לפנינו, דהיינו בבחינת פנים. אי נזמין ליה עובדא, דהיינו מעשה העגל. וז"ש לעיל (אות נ"ו) באמא חאבו וכי דכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור, כי המירו את כבודם, שהיא המלכות, שהיתה בבחינת הפנים שהם חסדים, והמירו בעגל, שהוא קו שמאל, ועזבו בחינת התקון דפנים של הנוקבא. וזה אמרו כאן, יטעון ליה בתחוא דעייל מרגלן בזגין דדהבא. כי מרגלן הן בחינות המסך דמלכות המאיר בקו ימין, הנקרא מרגלא. כנ"ל (אות ז') שאומר, סגדן לגבי חאי נחורא דנחיר באתר דשמשא עך לא יפוק וכי וקראן לחאי נחורא, אלחא דמרגלא דנחיר. הרי שהמרגלא הוא ימין המאיר. וזגין דדהבא, הם בחינת השמאל, המכונה זהב, וכיון שהמדובר הוא בסטרא אחרא, מכנה אותם זגין דדהבא, כלומר שיש להם תוכן ריק כמו זגים. והערב רב הטעו את אהרן להכניס מרגלן אלו המאירים בחסדים

להוכיח דבר, אשר אהרן לא ידע להשמר כי אם, כשלקח הזהב מידם היה משליכו לארץ, ואע"פ שיקח אותו אח"כ מן הארץ, לא היה הצליח מעשה רעה הזה. אבל בכל היה עזרה רעה, שלקח הזהב והסתירו מעין. שמפרש ויצר אותו בחרט, שצרך אותו בסדן. רעה אחר רעה, אחת במה שלקח מידם, שניה שלא השליכו לארץ אחר שלקח מידם, ושלישית במה שצרך אותו בחרט והעלימו מן העין. מהו, ויצר אותו בחרט. הוא ששם כל הזהב בכיס אחז, ונשמר מראיה של העין. אז עלה הכל והיה למעשה.

(ט) בספרא דחנוך אשכחנא וכי : בספרו של חנוך מצאתי, שהיה אמר כך. בן יחיד יולד לראש הלבן ההוא, דהיינו אהרן שנוול מצד החסד, ששורשו נקרא ראש הלבן, וכשיבואו אלו שהם מבשר חמורים, דהיינו הערב רב, שנא' עליהם מבשר חמורים בשרם, יטעו אותו בזה. להכניס מרגליות תוך פעמוני זהב, בלא דעת שלו, ויציר צורה בציור החרט. מהו בחרט, היינו בחרט אנוש, זהו העם של אנוש הרשע שהטעה את בני האדם. ביאור הדברים, כי המלכות יש לה ב' בחינות שהם אחורים ופנים, אשר באחורים היא כולה שמאל בלי ימין כלל, דהיינו חכמה בלי חסדים, ובפנים היא כולה ימין בלי שמאל דהיינו חסדים בלי חכמה, ולפיכך נרחק הסטרא אחרא מן הקדושה, כי הסטרא אחרא הוא שמאל, וע"כ מפנים של המלכות לא יוכלו לינק. כי שם אין בחינת שמאל כלל, ומאחורים של המלכות אינם יכולים לינק, כי שם חשך ואין אור כלל, כי חכמה בלי חסדים אינה מאירה. ולפיכך הערב רב, שהם מכשפים מצרים, (דפו"י דף קצ"ב ע"א * דף קצ"ב ע"ב)

פ) ודאי דא ברירא דמלה, דאנוש כד אטעי עלמא, בקלמוסא הוה רשים רשימי, דכל דיוקנין ופולחנין נכראין בהווא ׀ קלמוסא, וע״ד ׀ כתיב בחרט, ההוא דאשתמודע למעבד הכי. ודא הוא ברירו ׀ דמלה.

פא) וכלא הוה, דודאי בכיסא ארמי דהבא, וכסי ליה מעינא, כמה דאמרו אינון חרשין, והכי אצטריך בזיני דחרשין אלין. ודא הוא עובדא דחרשין אלין, מלה דאצטריך באתגליא, לאתגלאה לבתר, אצטריך טמירו וכסויא בקדמיתא, ׀ דיתכסי מעינא, ובתר יפוק אומנא לאומנותיה. ומלה דאצטריך בכסויא לבתר, אצטריך באתגליא בקדמיתא.

חלופי גרסאות

׀ מוסיף קלמוסא רשים רשימו. ע הוא. פ ל״ג דמלה. ׀ דאתכסי.

מאמר

הסולם

העגל

אינה אחזת אלא ב' הקוין ימין ושמאל, אבל קו אמצעי אין להם. אמנם הם דבוקים רק בקו שמאל לבד, אבל אי אפשר להמשיך קו שמאל אם לא המשיך מקודם קו ימין. כי אותו המסך העולה ועושה ו״כ בלי ראש במדרגה, כשהוא בבחינת קו ימין, הוא יורד ומוציא ג״ר במדרגה כשהוא בקו שמאל. וע״כ הם מוכרחים להמשיך תחילה הקו ימין כדי לגלות שוב הג״ר בקו שמאל. ותדע שמסך הזה שמעלים אל המדרגה למעטה מג״ר כשהיא בקו ימין, הוא נקרא עט או קולמוס. כי בדומה לעט סופר, שמודד ומגלה צורת האותיות לכאן ולכאן על ידי העט, כן המסך שמעלים בקו ימין למעט המדרגה, בו תלוי כל הצורה של גדלות המדרגה היוצאת בקו שמאל.

וזה אמרו, חוה רשים רשימיך דכל דיוקנין ופולחנין נכראין בהווא קלמוסא, שכל הצורות של השמאל הנהגים בעבודה זרה תלויים ויוצאים מן הקולמוס, שהוא מסך הגורם הקטנות והמיעוט בקו השמאל. שז״ה, ויצר אותו בחרט, דהיינו שהעלה החרט שה״ס הקולמוס והמסך וצר אותו תחילה. במיעוט והעלם דקו ימין, ואח״כ נמשך הגדלות דשמאל ה״ס המכונה עגל, או שור.

ח״ש, ודא הוא עובדא דחרשין אלין. מלה דאצטריך באתגליא לאתגלאה לבתר, אצטריך טמירו וכסויא בקדמיתא, דהיינו כמו שאמרנו, שאינם יכולים לגלות קו השמאל, ולינק ממנו, מטרם שממשיכים תחילה את קו הימין. ע״י העלאת המסך שהוא הקולמוס, להעלים המדרגה. ח״ש, וכלא חוה, דודאי בכיסא ארמי דהבא וכסי ליה מעינא, כי ב' הפירושים במלה חרט

בחסדים לתוך זגין דדהבא שהם השמאל החשכים. ויאירו ואז יוכלו לינק מן השמאל. וכזה תבין מ״ש שם (באות ט') והווא ממנא איהו פקידא על דהבא ועל מרגלן סומקן וכו' למשכח אתרין דדהבא ומרגלן, כי הממונה הוא מן הקדושה. וע״כ הוא כלול משניהם מימין ומשמאל. וע״כ הוא פקיד על דהבא שהוא משמאל ועל מרגלן סומקן, שהם מימין. וע״כ הנגדרים אחר הסטרא אחרא, עובדים לו ומקריבים קרבנות, למצוא המקומות שמרגלן ודהבא נמצאים ביחד, שיוכלו לינק מצד שמאל. ע״ש.

פ) ודאי דא ברירא וכו': ודאי זהו בירורו של הדבר, אשר אנוש בעת שהטעה העולם, לעבוד ע״ז, עם העט שלו, היה רושם רשימות, של כל הצורות ועבודות זרות עם עט ההוא. וע״כ כתוב, בחרט, שיורה, בחרט ההוא הנודע לעשות כך. והגו בירורו של הדבר.

פא) וכלא הוה דודאי וכו': והכל היה, כלומר שב' הפירושים של המלה חרט, דספרא דחנוך ושל ר״ש, היו שם, כי ודאי השליך הוהב בכיס, והסתירו מעין, כנ״ל (אות ע״ח) בדברי ר״ש, כמו שאומרים המכשפים, וכך צריך להיות במיני כשפים אלו, שכך הוא מעשה המכשפים האלו, שדבר הצריך גילוי, להתגלות אחר כך, צריך מקודם להסתיר וכיסוי. דהיינו שיתכסה תחילה מן העין, ואח״כ יצא האומן לאומנותו לגלותו. והדבר שצריך אחר כך לכיסוי, צריך בתחלה להיות בגלוי. פירוש, כי זה לעומת זה עשה האלקים, וכל מה שיש במדרגות הקדושה יש כנגדו בסטרא אחרא. וכל ההפרש הוא, שהס״א (דס״י דף קצ״ב ע״ב)

(פב) השתא בני רחמאי, רחמינ דנפשי, מה אעביד, ודאי אצטריכנא לגלאה, אציתו ואטמירו מלין. בסטר קדושה ההוא, אלהים דקשוט, מלך על עלמא, בתלת * עלמין אתתקף. בבריאה. ביצירה. בעשיה. והא אתמר, רזא דכל חדא וחדא הכא. לקבל בריאה, ויקח מידם, מלה, דלא הוה ביה עד כען כלום. לקבל יצירה. ויצר אותו בחרט, לקבל עשיה. ויעשהו עגל מסכה. מאן חמא חרשין בכל עלמא כאלין.

(פג) השתא אית למימר, וכי לא כתיב ואשליכוהו באש, ולא יתיר, וכדין ויצא העגל הזה. והשתא את אמרת ויעשהו עגל מסכה. אלא ח"י דאהרן עבד, וקרא אוכה, דכתיב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה דכתיב ויקח מידם, וכתיב ויצר אותו. מחילא דתרין אלין, אתעביד כלא. כביכול הוא עביד ליה, דאי תרין אלין לא הוו, לא * אתעביד ולא נפק לאומנותא. אבל מאן * גרם דאתעביד. * אינון * תרין. בעוד דאיהו לקח מידם, אינהו עבדי חרשיהו, ומלחשי בפומייהו, * ומשכי רוחא לתתא, מן סטרא אחרא.

(פד) ומשכו תרין רוחין כחדא, חד מן דכר, וחד מן נוקבא. דכר אתלבש בדיוקנא דשור. נוקבא בדיוקנא דחמור, תרווייהו הוו כלילין כחדא. אמאי תרין

חלומי גרסאות

ק מלין ; אלין ; מוסיף עלמין אלין. ר יתעביד. ש ל"ג גרם. ת באינון. א מוסיף תרין, כביכול ויעשה איהו ודאי עשהו. ב מוסיף ומשכי זעיר.

העגל

הסולם

מאמר

כתוב, ויצר אותו בחרט. וכנגד עשיה, כחוב ויעשהו עגל מסכה. מי ראה בכל העולם מכשפים כאלו.

(פג) השתא אית למימר וכו' : עתה יש לומר. וכי לא כתוב, ואשליכוהו באש, ולא עשה יותר, ויצא העגל הזה, ועתה אתה אומר ויעשהו עגל מסכה. ומשיב, אלא חס ושלום שאהרן עשה העגל, והכתוב מוכיח, שכתוב, ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתוב אשר עשה. אבל ממה שכתוב, ויקח מידם, וכתוב, ויצר אותו, היינו שמכח שנים אלו ינוס וימברוס, בעשה הכל, ודומה כביכול שאהרן עשה אותו, ואם אלו שנים לא היו, לא היה בעשה העגל, ולא יצא לאומנות. אבל מי גרם שיעשה, אלו השנים, כי בעוד שאהרן לקח מידם, הם עשו כשפיהם ומלחשים בפייהם, ומשכו רוח למטה מן הסטרא אחרא.

(פד) ומשכו תרין רוחין וכו' : ומשכו ב' רוחין ביחד, אחד מן דכר ואחד מן נוקבא, רוח הזכר נתלבש בצורת השור, רוח הנקבה בצורת החמור, ושניהם היו כלולים יחד. ולמה ב' אלו. אלא שור כבר למדנו, שהוא משום

חרט, אם כבספרא דחנוך ואם כר"ש, הם ענין אחד, כי ר"ש פירש ויצר אותו בחרט. שהשליכו בכיס כדי להעלימו מעין, דהיינו להעלימו מג"ר שנק' עין, שהכונה היא, שהם המשיכו תחילה ההעלם והקטנות הנוהג בקו ימין, וממש כן הוא גם לדברי חנוך, שצר אותו בחרט אנוש, שהוא ג"כ העלאת המסך להעלים ולמעט המדרגה בבחינת קו ימין, כמבואר, שעל פיה מכוונת אח"כ הגדלות שבשמאל.

(פב) השתא בני רחמאי וכו' : עתה בני אהובי, אהובי נפשי, מה אעשה ודאי אני צריך לגלות, הקשיבו והסתירו הדברים. בצד הקדושה ההוא, אלקים אמת, שהוא מלך על העולם נתחזק בג' עולמות, בבריאה ביצירה בעשיה, וכבר למדנו הסוד של כל עולם ועולם. וכאן, המשיכו הערב רב מכל ג' עולמות אלו, כנגד הבריאה, כתוב, ויקח מידם. דהיינו שלקח דבר, מה שלא היה לו ממנו עד עתה כלום, דהיינו הזהב. זה יורה על עולם הבריאה, כי בריאה פירושו דבר חדש מה שלא היה בו מקודם לכן. כנגד יצירה, (דפו"י דף קצ"ב ע"ב)

אלין. אלא שור הא אתמר. חמור אמאי. בגין דחרשין אלין דמצראי, כתיב בהו, **א** אשר בשר חמורים בשרם.

פה ועל דא, כל אינון דישראל דמיתו, אתחברו בהדייהו בלבהון. ובגין דהוו תרין דיוקנין, **ג** כתיב אלה אלהיך ישראל, ולא כתיב זה, אלא אלה, תרין הוו **ד** כחדא, אשר העלוך מארץ מצרים. העלוך ולא העלך כתיב.

פו **ז** ויעשהו עגל מסכה ויאמרו. ויאמר לא כתיב, אלא ויאמרו, דאהרן לא אמר מדי. תנינן, מאה ועשרים **ה** וחמש קנטרין הוו **ו** ביה.

פז היך כתיב ויקח מידם, וכי בידם הוו כל אלין קנטרין. אלא מכללא דאינון קנטרין נטלו מלי ידיהו. וההוא זעיר, אסתלק על כלא, כאילו הוה כלא בידיהו.

פח ת"ח, מה כתיב וירא אהרן ויבן מזבח לפניו. אי חסידא קדישא, כמה רעותך הוה לטב, ולא ידעת לאסתמרא. כיון דארמי ליה בנורא, **ז** אתתקף חילא דסטרא אחרא תמן בנורא, ונפק **ח** דיוקנא דשור, כמה דאתמר בתרין משיכין דסטרא אחרא. מיד וירא אהרן. מהו וירא אהרן. חמא דסטרא אחרא **ח** אתתקף, **ט** מיד ויבן מזבח לפניו, דאלמלא דאקדים ובנה מזבח דא, עלמא אתהדר לחרבנא.

פט ללסטים דהוה נפיק לקפחא ולקטלא בני נשא, חמא לגיונא דמלכא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ג (יחזקאל כג) וירא כבג צ"ג. **ד** (שמות לב) לעיל **ג** ל"ג כתיב. **ד** מוסיף דהוה כחדא. **ה** ל"ג וחמש. **ו** מוסיף ביה כמגין מסכה. **ז** אתקף. **ח** אתקף. **ט** ל"ג מיד ויבן מזבח לפניו. **י** ואלמלא.

העגל

הסולם

מאמר

קכ"ה קנטרין, ק"כ כנגד ק"ד צירופים, זה' כנגד ה' אותיות אלקים.

פז היך כתיב ויקח וכו': איך כתוב, ויקח מידם. שזאל, וכי בידם היו כל אלו קכ"ה קנטרין. ומשיב, אלא מכלל של אלו קנטרין לקחו מלא ידיהם, ומעט ההוא נחשב כהכל, כאלו הכל היה בידיהם.

פח ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, וירא אהרן ויבן מזבח לפניו. אי חסיד הקדוש, כמה היה רצונך לטוב, ולא ידעת להשמר. כיון שהשליכו באש, נחזק הכח של הסטרא אחרא שם באש, ויצא צורת השור, כמו שאמרו, בבי המשכות של הס"א, דהיינו בשור חמור. מיד, וירא אהרן. היינו, שראה שהסטרא אחרא נתחזק, מיד, ויבן מזבח לפניו. ולולא שהקדים ובנה מזבח הוה, היה העולם חוזר לחורבנו.

פט ללפטים דהוה נפיק וכו': בדומה לשודד שהיה יוצא לאבד ולהרג בני אדם. הלגיון

משום שהמזיק הראשון על הס"א נקרא שור, (לעיל אות נ"ז) אבל חמור למה. ומשיב, הוא משום שבמכשפים אלו המצרים כתוב בהם, אשר בשר חמורים בשרם.

פה ועל דא כל וכו': וע"כ כל אלו מישראל שמתו נתחברו עמהם, עם הערב רב, בלבם. ומשום שהיו ב' צורות, שור חמור, כתוב, אלה אלהיך ישראל, ולא כתוב, זה, לשון יחיד, אלא משום ששנים היו יחד, וכן אשר העלוך מארץ מצרים, אשר העלוך מארץ מצרים, כתוב, לשון רבים, ולא העלך. **פו** ויעשהו עגל מסכה ויאמרו: לא כתוב ויאמר, אלא ויאמרו, כי אהרן לא אמר כלום. למדנו מאה ועשרים וחמשה קנטרין היו בו. פירוש, מסכה, בגימטריא קכ"ה. כי מן אלקים דקדושה עד אלהים אחרים, מתפשטים ק"כ צירופי אלקים, שאחריהם מתחילים אלהים אחרים, וע"כ לקחו כנגדם

דהוא לסטים נפק בחילא תקיף כ מה עבד ההוא לגיונא, אשתדל בהדי מלכא לנפקא בארחא. ומשיך ליה ההוא לגיונא בההוא ארחא, ם עד דאזיל ההוא לסטים בההוא ארחא, חמא דיוקנא דמלכא קאים קמיה, כיון דחמא ליה למלכא דהוה נ אזיל קמיה בארחא, מיד ם גרתע ואהדר לאחורא.

צ) כך וירא אהרן דסטר אחרא אתקף, אחיד באסוותא, ואתקיף בסטר קדושה ם ושוי ליה קמיה. כיון דחמא סטרא בישא דיוקנא דמלכא דקאים קמיה, מיד אהדר לאחורא, ואתחלש תקפיה וחיליה, דהא ם אתתקף, ץ ומזבח דא אתגבר, ואתחלש סטרא אחרא.

צא) ת"ח מה כתיב ן ויקרא אהרן ויאמר חג ליי מחר. חג ליי, ולא לעגל. ולסטר קדושה עבד, ולסטר קדושה קרא ואמר. ודא אסוותא אקדים, דאלמלא ם דעבד דא, לא קאים עלמא על קיומיה, ועם כל דא, לא שכיך רוגזיה מאהרן, אע"ג דלא אתכוון לביש.

צב) א"ל קב"ה, אהרן, תרין חרשין אלין משכו לך למה דבעו. חייך, תרין בנך יפלון, ועל חובא דא ך יתפסון הה"ד ן ובאהרן התאנף יי מאד להשמידו. מאי להשמידו. אלין בנוי, כד"א ן ואשמיד פריו ממעל, ם דפרי דבר נש בנוי אינון.

צג) ת"ח, אהרן שוי ליה לההוא מזבח לפניו, ועגלא תב לאחורא. בני שוו לסטר אחרא לפניו, וסטר קדושה אהדר לאחורא, דכתיב ן ויקריבו לפני יי, לפני יי שוו. אתפסו בחובה דא.

מסורת הזהר

חלוסי גרסאות

ח) (שמות לב, ו) (דברים ט) חלק ג' לו : ז) (עמוס ב).
 ח) (ויקרא יז) נח קט צ"א תקוני זהר תניו צ. דאזיל ההוא לסטים בההוא ארחא. נ ל"ג אזיל. ם גרתת. ת"ע קלו.
 ומזבח. ם ל"ג דעבד. ך יתפסקון ; מוסיף יתפסקון ובחובא דא יתפסקון. ם דפריו.

מאמר

הסולם

העגל

חג לה' ולא לעגל. ולצד הקדושה עשה ולצד הקדושה קרא ואמר. וזו היא הרפואה שהקדים, ולולא עשה זאת לא היה נשאר העולם על קיומו. ועם כל זה לא נח כעסו על אהרן, אע"פ שלא התכוון לרע.

צב) א"ל קב"ה אהרן וכו' : אמר לו הקב"ה, אהרן, ב' מכשפים אלו משכו אותך למה שרצו, חייך, ב' בניך יפלו, ועל חטא הזה יהיו נתפשים. ז"ש, ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. מהו להשמידו, אלו הם בניו, כש"א, ואשמיד פריו ממעל. כי פירות האדם הם בניו.

צג) ת"ח אהרן שוי וכו' : בוא וראה, אהרן שם למזבח ההוא, שהוא המלכות, לפניו והעגל, שהוא מסטרא אחרא שם לאחוריו,

הלגיון של המלך ראה ששודד ההוא יצא בכח חזק, מה עשה אותו הלגיון, שידל את המלך שיצא לדרך, והלגיון משך אותו בדרך ההוא שבו השודד, בעוד שהשודד הלך באותו הדרך, ראה צורת המלך עומד לפניו, כיון שראה צורת המלך נודעזע וחזר לאחור.

צ) כך, וירא אהרן וכו' : כך, וירא אהרן, שהסטרא אחרא נתחזק, אחז כרפואה, ונתחזק והמשיך את הצד הקדוש ושם אותו עומד לפניו. כיון שראה הסטרא אחרא שצורת המלך עומדת לפניו, מיד חזר לאחור ונחלש תקפו וכחו. כי אהרן נתחזק, ומזבח זה, שה"ס המלכות, נתגבר, והסטרא אחרא נחלש.

צא) ת"ח מה כתיב וכו' : בוא וראה מה כתוב, ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר.

(ופויי דף קצ"ג ע"א)

צד) אהרן חשב, דבין כך ייתי משה, ה וע"ד ההוא מזבח לא סתיר ליה משה, ראילו הוה כמה דחשבין בני נשא, מלה קדמאה א דאבעי למשה; לנתצא להווא מזבח אצטריך, כמה דנבי עדו על מזבח דבית אל, ונבואתיה על ההוא מזבח הוה. אבל הכא מלה אחרא הוה כמה דאתמר. וכתבי, ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתיב וינתץ את המזבח.

צה) ת"ח ויקרא אהרן. אכריזו איהו בקלא ואמר. כתיב הכא ויקרא ויאמר, וכתבי ביונה ט ויקרא ויאמר, מה להלן כריז לדינא, אוף הכא כריז לדינא. חג ליי מחר, נבי נבואה בהווא רוח דמזבח, דזמין דינא ב לשריא עליהו. חג ליי, למעבד בכו דינא.

צו) ותלת דינין הוו, חד, ויגוף יי את העם. וחד, בבני לוי. וחד, דאשקי לבני ישראל. והיינו ג חג דבני לוי. ליי, דויגוף יי. מחר, דאשקי לון משה. וביתו בהווא ליליא, ולמחר אשתכחו נפיחין ומתין. ואינן מיין הוו מכשכשין במעיהון כל ליליא, ובצפרא אשתכחו מתין, וע"ד חג ליי מחר. וכל אסותא דעבד אהרן, בגין דכתיב ויבן מזבח לפניו.

צז) ד ת"ח, דכתיב וירא את העגל ומחולות, ואלו מזבח לא כתיב. דהא

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ת ל"ג וע"ד. א דא בעי משה. ב דשריא. ג חג ד מוסיף ת"ח ההוא מזבח [דקדושה הוה].

ט (יונה ג).

העגל

הסולם

מאמר

צה) ת"ח. ויקרא אהרן: היינו שהכריז בקול ואמר. חג לה' מחר. כתוב כאן, ויקרא ויאמר, וכתוב ביונה, ויקרא ויאמר, מה שם ביונה, היה כרוז לדין. אף כאן באהרן, היה הכרוז לדין. חג לה' מחר. גיבא ברוח ההוא של המזבח, שהוא המלכות, שהדין עתיד לשרות עליהם. חג לה' פירושו, חגא ושבירה. דהיינו, לעשות בכס דין.

צו) ותלת דינין חוו וכו': ושלשה דינים היו, אחד, ויגוף ה' את העם. אחד, בבני לוי, שהרגו בישראל. ואחד, שהשקה לבני ישראל. והיינו, חג לה' מחר. כי חג, יורה, על הריגת בני לוי. לח', יורה, על ויגוף ה' את העם. מחר יורה על שהשקה אותם משה עם אפר העגל, שהלכו לשכב באותו לילה, ולמחר מצאו נפוחים ומתים. ועל זה אמר, חג לה' מחר. וכל הרפואה שעשה אהרן, היא במה שכתוב, ויבן מזבח לפניו.

צז) ת"ח דכתיב וירא וגו': בוא וראה שכתוב, וירא את העגל ומחולות. ואלו מזבח לא כתוב. כי אהרן היה יודע שכתוב זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. ודאי ניצל

דהיינו כנ"ל (אות ע"ח בהסולם) שעיקר חטא העגל היה, מה שהפכו העמאל שמקומו באחוריס, ועמו אותו בפניס ע"ש. וע"כ עתה החזיר אהרן הקדושה לפניס והעגל לאחוריס ובניו שמו את הסטרא אחרא לפניו וצד הקדושה החזירו לאחוריס. כדמיון חטא העגל, שכתוב, ויקריבו לפני ה' אש זרה, ששמו האש הזרה, שהוא הסטרא אחרא לפני ה', לבחינת פניס. הרי שבניו נתפסו בחטא זה של העגל.

צד) אהרן חשב דבין וכו': אהרן חשב שבתוך כך יבא משה, שע"כ אמר חג לה' מחר. וע"כ מזבח ההוא שעשה, לא נתץ אותו משה, שאלו היה כמו שחושבים בני אדם, שבנה המזבח לפני העגל, הרי דבר ראשון שמשה היה צריך לעשות הוא, שהיה לו לנתץ את מזבח ההוא. כמו שניבא עדו על המזבח של בית אל (מלכים י"ג ב') ונבואתו היה על מזבח ההוא שבבית אל, כמו שכתוב, (מלכים י"ג ל"ב) ע"ש. אבל כאן, במזבח של אהרן, דבר אחר היה, כמו שאמרנו. וע"כ כתוב, ויקח את העגל אשר עשו. ולא כתוב, וינתץ את המזבח.

אהרן מנדע הוה ידע, דכתיב י זבח לאלהים יחרם בלתי ליי לבדו, ודאי אשתזיב אהרן בעיטא טבא דדבר לגנפשיה, וכלא ברעותא שלים טב, ה דלא אתכוין לביש. (זח) א"ל ר' אלעזר, אבא ודאי הכי הוא, וישראל לא הוו. אבל ירבעם דעבד עגלין, הא ישראל הוו, ועגל עבדו. א"ל ודאי, ואוקמוה, אבל ירבעם חטא והחטיא, ולא כמה דאמרו. דודאי חובא בישא עבד ו במלכות חטא.

צט) אמר ירבעם, ודאי ידענא דהא סטר קדושה לא שריא, אלא בלבא דכל עלמא, ודא ירושלם. אנא לא יכילנא לאמשכא לההוא סטר ז הכא, מה אעביד. מיד כ ויועץ המלך ויעש וגו'. נטל עיטא בישא, אמר הא * סטרא * אחרא, דאתמשכא מיד לכל אתר. וכ"ש בארעא דא, דתיאובתיה לאשראה כ בגויה, אבל לא יכלא לאתלבשא אלא בדיוקנא דשור.

ק) תרין עגלים אמאי. אלא * אמר ירבעם, כ במדברא הוו אינון חרשין, דכתיב * בשר חמורים בשרם. * הכא, אינון תרין רוחין בישין, * יתלבשו כדקא חזי לון, דכר ונוקבא אינון. * דכר הוה בבית אל, ונוקבא הות בדן. ומגו דכתיב, * נפת תטפנה שפתי זרה, אתמשכו ישראל * אבתרה יתיר, דכתיב וילכו העם לפני האחד עד דן. ובג"כ תרין עגלין הוו. ומשיך לון ירבעם בארעא קדישא, והוה חובא עליה ועל ישראל, ומנע ברכאן מן עלמא, ועליה כתיב * גוזל אביו ואמו וגו'.

חלופי גרסאות

מסורת ההור

י) (שמות כב) משפטים קמח צ"ל. כ) (מ"א יב) תולדות נב צ"ב. ז) (יחזקאל כג) לעיל אות סד צ"ב. מ) (משלי ה) חלק ב' רג : רמד. רסו : רסו. ג) (משלי כח) לך יוד צ"א.

ה ולא. ו ל"ג ובמלכות חטא. ז הכי. ח עביד * ל"ג אחרא. י דיתמשכא. כ בגויה. ל ל"ג עגלים * ל"ג אמר ירבעם. נ במצרים ; במצרים ובמדברא. ס מוסיף הכא לאו ; הכא לאו אינון מצרים אלא. ט אתלבשא. פ ל"ג דכר הוה בבית אל. צ אבתריה.

העגל

הסולם

מאמר

לקח עצה רעה, אמר, הרי הסטרא אחרא, הנמשכת מיד לכל מקום, וכל שכן בארץ הוה, שחשקם לשרות בתוכו. אבל אינם יכולים להתלבש, אלא בצורת שור.

ק) תרין עגלים אמאי וכי : שואל, שני עגלים למה עשה, ומשיב, אלא אמר ירבעם, במדבר היו אלו המכשפים שכתוב עליהם בשר חמורים בשרם, ולפיכך המשיכו ב' רוחין, שור וחמור זכר ונקבה, כנ"ל (אות פ"ג) אבל לא הלבישו אותם אלא שניהם בעגל אחד. כאן, אותם ב' רוחות הרעים, יתלבשו כראוי להם בב' עגלים, כי זכר ונקבה הם, הזכר היה בבית אל והנקבה היתה בדן. ומשום שכתוב, נפת תטפנה שפתי זרה, נמשכו ישראל אחריהם ביותר, שכתוב, וילכו העם לפני האחד עד דן. וע"כ היו ב' עגלים. והמשיך אותם ירבעם בארץ הקדושה, והיה עון עליו ועל ישראל, ומנע הברכות מן העולם ועליו

אהרו בעצה טובה שנתן לעצמו, לעשות מזבח לו, והכל היה ברצון שלם וטוב, שלא נתכוין לרעה.

(זח) א"ל ר' אלעזר וכי : א"ל ר"א, אבא, ודאי כך הוא, וישראל לא עשו העגל. אבל ירבעם שעשה העגלים הרי ישראל היו, ועשו העגל. א"ל ודאי כך הוא, והעמידוהו, אבל ירבעם חטא והחטיא, ולא כמו שאמרו, בפירושו הכתובים, שעשה העגלים רק למראית העין שלא ילכו ישראל לירושלים, אבל לא היה בהם ממש. כי ודאי חטא רע עשה, ובמלכות חטא, כמו הערב רב בחטא העגל. כנ"ל (אות נ"ו).

צט) אמר ירבעם ודאי וכי : אמר ירבעם, אני יודע ודאי, שצד הקדושה אינו שורה אלא בלב כל העולם, והוה ירושלים. אני איני יכול להמשיך צד ההוא וקדושה כאן מה אעשה. מיד ויועץ המלך ויעש וגו'. (דטרי דף קצ"ג ע"א * דף קצ"ג ע"ב)

קא) וע"ד הוּו עגלין, דהא לבושא קדמא דמתלבש סטרא אחרא שור איהו, כמה דאתמר. ואי תימא ^פ אמאי איהו עגל ולא שור. אלא ודאי כך אתחזי, וכן בכל סטרין, שירותא דלבושא זוטא איהו, והא אוקימנא.

קב) ועל דא בני רחימאי, כיון דאלהים בעו, ובסטר דאלהים אתבני ר עובדא, אלהים קדישא, אימא, דאחידת תדיר בדרועא דמלכא, וסליקת רצועה, לא הות תמן, ואצטריך ליה למשה למהוי תמן באתרהא, כיון דאנקיד ליה קב"ה, אסתכל.

קג) תלת זמנין אנקיד ליה, אי משה רעיא מהימנא, כמה חילך תקיף, כמה גבורתך ^ט רב, תלת זמנין אנקיד ליה, דכתיב ועתה הניחה לי הא חד. ויחר אפי בהם ואכלם, הא תרין. ואעשה אותך לגוי גדול, הא תלת. חכמתא דמשה בתלת נקודין אלין. אחיד בדרועיה ימינא, לקבל הניחה לי. אחיד בדרועיה שמאלא, לקבל ויחר אפי בהם ואכלם. אתחבק בגופא דמלכא, לקבל ואעשה אותך לגוי גדול. וכד אתחבק בגופא, תרין דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, לא ^ח יכיל לאתנענעא לסטרא בעלמא. דא ^א הוי חכמתא דמשה, ^ב דמיני נקודין דמלכא ^ג ידע בכל חד מנייהו, באן אתר ^ד יתתקף, ובחכמתא עבד.

קד) אתו רבי אלעזר וחבריא, ונשקו ידוי. הוה תמן רבי אבא, אמר, ה אלמלי לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא, די לן. בכה ואמר, ווי ר', כד

חלופי גרסאות

ק אמאי לאו שור דאיהו עגל. ר עובדתא. ט רבי. ת מנענעא וליג יכיל; מתנענען לסטר. א הוה. ב דבמילי. ג ידעי. ד אתתקף; אתקף. ה אלמלא.

הסולם

העגל

פרקא

ועליו כתוב, גזל אביו ואמו וגו'. כי פגם בו"ן שהם אביו ואמו.

קא) וע"ד הוּו עגלין וכו'; וע"כ היו עגלים, כי לבוש הראשון שמתלבש סטרא אחרא הוא שור, כמו שאמרנו לעיל (אות נ"ז). ע"ש בהסולם) ואם תאמר, למה הוא עגל ולא שור. אלא ודאי כך ראוי להיות וכן בכל הצדדים, כי התחלת התלבשות הוא קטן, דהיינו עגל. וכבר העמדנו.

קב) וע"ד בני רחימאי וכו'; וע"כ בני אהובי, כיון שרצו להמשיך השם אלהים, שהוא שם המלכות, ובצד אלהים נבנה המעשה, ע"כ אלהים קדוש, שהוא אמא, דהיינו המלכות, שאוחזת תמיד בורוע המלך ומסלקת הרצועה, לא היתה שם. (כנ"ל אות נ"א) ונצרך לו למשה להיות שם במקומה (כנ"ל אות נ"ג) כיון שרמו לו הקב"ה, הסתכל והבין.

קג) תלת זמנין אנקיד וכו'; ג' פעמים רמו לו. אי משה רעיא מהימנא, כמה כחך חזק, כמה גדול גבורתך, ג' פעמים רמו לו. (דסו"י דף קצ"ג ע"ב) 435

שכתוב, ועתה הניחה לי, הוא א', ויחר אפי בהם ואכלם, הרי שתיים. ואעשה אותך לגוי גדול, הרי שלש. וחכמת משה לעכב הרצועה, היתה בג' רמזים אלו. שאחז בורוע ימינה כנגד, הניחה לי. שה"ס החסד. ואחז בורוע שמאל, כנגד, ויחר אפי בהם ואכלם, שהוא גבורה. התחבק בגוף המלך, שהוא ת"ת, כנגד ואעשה אותך לגוי גדול. וכשנתחבק בגוף, ובב' זרועות מצד זה ומצד זה, דהיינו בכל ג' ספירות חג"ת, לא היה יכול להתנענע לעורר דין, לאיזה צד בעולם. זה היה החכמה של משה, שמן הרמזים של המלך הכיר בכל אחד מהם באיזה צד יתגבר, ועשה בחכמה.

קד) אתו רבי אלעזר וכו'; באו ר"א והחברים ונשקו ידיו של ר"ש, היה שם ר' אבא, אמר, אם לא באנו לעולם אלא לשמוע דבר זה היה די לנו. בכה ואמר, אוי לנו רבי, כשתסתלק מן העולם, מי יאיר ויגלה אורות התורה. דבר זה (דהיינו השאלה שבאות נ"ג) היה נסתר בחשך עד עתה שיצא משם, והרי הוא

תסתלק, מעלמא, מאן ינהר ויגלי נהורין דאורייתא. מלה דא, בחשוכא אתטמר עד השתא, דנפק מתמן, והא נהיר עד רום רקיעא, ובכרטיא דמלכא רשים, וקב"ה חדי השתא בהאי מלה. וכמה חדו על חדו, אתוסף מקמי מלכא קדישא. מאן יתער מלי דחכמתא בעלמא דין כוותיק.

קה) : תא חזי, עד לא חטא אדם, הוה סליק וקאים בחכמה דנהירו עלאה, ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי. כיון דאסגי תיאובתא למנדע, ולנחתא לתתא, אתמשך אבתרייהו, עד דאתפרש מאילנא דחיי, וידע רע ושבק טוב. וע"ד כתיב, כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, מאן דאתמשך ברע, לית ליה דיורא עם אילנא דחיי. ועד לא חטאו, הוו שמעין קלא מלעילא, וידעין חכמתא עלאה, ולא דחלי. כיון דחטאו, אפילו קלא דלתתא, לא הוו יכלין למיקם ביה. קו) כגוונא דא, עד לא חאבו ישראל, בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני, אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חויא, דהא כדין בטול יצר הרע הוה מעלמא, ודחו ליה מנייהו. וכדין אתאחידו באילנא דחיי, וסליקו לעילא, ולא נחתו לתתא. כדין הוו ידעין, והוו חמאן, אספקלריאן עלאין, ואתנהרן עינייהו, וחדאן למנדע ולמשמע. וכדין חגר לון קב"ה, חגירין דאתוון דשמא קדישא, דלא יכיל לשלטאה עלייהו האי חויא, ולא יסאב לון כדבקדמיתא.

קז) כיון דחטו בעגלא, אתעברו מנייהו כל אינון דרגין, ונהורין עלאין, ואתעבר מנייהו חגירו מזיינין, דאתעטרו משמא קדישא עלאה, ואמשיכו עלייהו

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

ו) (תהלים ה) ב"א ריח צ"ב. 1) מכאן עד אות ק"כ נדפס בספר בראשית ב' מן אמצע אות רפ"ח עד אות ש"י עם כל החלופי גרסאות ע"ש.

מאמר

הסולם

העגל

שחטאו ישראל, בשעה שעמדו על הר סיני נעבר מהם זוהמת הנחש, כי אז היה ביטול יצר הרע מן העולם, ודחו אותו מהם. ואז נתאחדו בעץ החיים ועלו למעלה למדרגות העליונות, ולא ירדו למטה. אז היו יודעים, והיו רואים מראות העליונות דז"א, והאירו עיניהם, והיו שמחים לדעת ולשמוע. ואז חגר אותם הקב"ה חגורות של אותיות השם הקדוש, עה"ס עדים מהר חורב, שהנחש לא יוכל לשלוט עליהם, ולא יטמא אותם כבתחילה, כבמצרים.

הוא מאיר עד רום הרקיע, ורשום בכסא המלך, והקב"ה שמח עתה בדבר זה. וכמה שמחה על שמחה נתוסף לפני המלך הקדוש. מי יעורר דברי חכמה בעולם כמותך.

קה) תא חזי, עד וכו': בוא וראה מטרים שחטא אדם היה עולה ועומד בחכמה של הארת העליונה, ולא היה נפרד מעץ החיים. כיון שהגדיל חשקו לדעת טוב ורע ולרדת למטה, נמשך אחריהם דס"א, עד שנפרד מעץ החיים וידע הרע ועוב הטוב. וע"כ כתוב, כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. שמי שנמשך אחר רע אינו יכול לדור עם עץ החיים. ומטרים שחטאו היו שומעים קול מלמעלה, חבינה, והיו יודעים חכמה עליונה, ולא יראו, כיון שחטאו, אפילו בקול של מטה, מזו"ל, לא יכלו לעמוד בו. שכתוב, את קולך שמעתי בגן ואירא וגו'.

קו) כגוונא דא עד וכו': כעין זה, מטרים (דפרי"ו דף קצ"ג ע"ב) 436

קז) כיון דחטו בעגלא וכו': כיון שחטאו בעגל, נעבר מהם כל אלו המדרגות והאורות העליונים, ונעבר מהם חגורות מזוינות שנתעטרו מן השם הקדוש העליון. והמשיכו עליהם את נחש הרע כבתחילה, וגרמו שוב מות לכל העולם. ואחר כך מה כתוב, וירא אהרן וכל בני ישראל את משה ואת

חויא בישא כמלקדמין, וגרימו מותא לכל עלמא. ולבתר מה כתיב. וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה (ו) קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

קח) ת"ח, מה כתיב בקדמיתא, (ז) וירא ישראל את היד הגדולה, וכלהו חמאן זהרין עלאין, אתנהרין באספקלריאה דנהרא, דכתיב (ח) וכל העם רואים את הקולות. ועל ימא, הוּו חמאן ולא דחלין, דכתיב זה אלי ואנוהו, לבתר דחטו, פני הסרסור לא הוּו יכלי למחמי. מה כתיב, וייראו מגשת אליו.

קט) ות"ח, מה כתיב בהו (ט) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, דאתעברו מנייהו, אינון מזיינין דאתחברו בהו בטורא דסיני, בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויא בישא, כיון דאתעבר מנייהו, מה כתיב, ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. אמר רבי אלעזר, מאי האי קרא לגבי האי. אלא, כיון דידע משה, דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין, אמר, הא ודאי מכאן ולהלאה, חויא בישא ייתי לדיירא בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב, מיד (י) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. בגין דחמא משה, דהא כדין ישלוט חויא בישא, מה דלא הוּו מקדמת דנא.

קי) וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוּו בקדמיתא אהל מועד. אלא, בקדמיתא אהל סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. ר' אלעזר אמר לטב, רבי אבא אמר

מסורת הזוהר

(ט) (שמות יד). (פ) (שם כ) יתרו עו צ"ג. (צ) (שמות לג) נח לג צ"ב. (ק) (שם) ב"ב קעו צ"ד.

רדד אמת ט [ע"י כל זה המאמר בראשית נג ע"א.

העגל

הסולם

מאמר

ומשיב. אלא כיון שידע משה שנעבר מישראל הויין העליון, אמר, הרי ודאי מכאן ולהלאה, יבא נחש הרע לדור ביניהם, ואם יעמוד כאן המקדש, דהיינו אהל מועד, ביניהם, יטמא. מיד, ומשה יקח את האהל וגו', כי ראה משה שהנחש הרע ישלוט עליהם מה שלא היה מקודם לכן.

קי) וקרא לו אהל מועד: שואל, וכי מתחילה לא היה אהל מועד. ומשיב, אלא מתחילה היה אהל סתם, עתה קרא לו אהל מועד, מהו מועד. ר' אלעזר אמר, לטוב. רבי אבא אמר, לרע. ר' אלעזר אמר לטוב, מה מועד, שהוא יום שמחה של הלבנה, שריא המלכות, שנתוספה בה קדושה, ואינו שולט בה פגם, אף כאן קרא לה בשם זה, מועד, להראות, שהאהל, שהי"ס המלכות, נתרחק מביניהם ולא נפגם. וע"כ וקרא לו אהל מועד, כתוב.

והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו. שאפילו מאור פני משה היו מתיראים.

קח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב בתחילה. וירא ישראל את היד הגדולה. שכולם היו רואים אורות העליונים שהאירו במראה המאירה. שהוא ז"א, שכתוב, וכל העם רואים את הקולות. ועל הים היו רואים ולא יראו, שכתוב, זה אלי ואנוהו. ואחר שחטאו, פני המתווך לא יכלו לראות. מה כתוב, וייראו מגשת אליו.

קט) ות"ח מה כתיב וכו': ובוא וראה, מה כתוב בהם, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. שנעבר מהם הויין שקבלו בהר סיני כדי שלא ישלוט בהם הנחש הרע (כנ"ל באות ק"ו) כיון שנעבר בהם, מה כתוב, ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. אמר ר' אלעזר, מה מקרא הזה, ויתנצלו וגו' למקרא הזה, ומשה יקח וגו',

(דפו"י דף קצ"ג ע"ב * דף קצ"ד ע"א)

לביש, ר' אלעזר אמר לטב, מה מועד דאיהו יום חדוה דסיהרא, דאיתוספא ביה קדושה, לא שלטא בה פגימותא, אוף הכא קרי ליה בשמא דא, לאחזאה דהא אתרחיק מבינייהו, ולא אתפגים, וע"ד וקרא לו אהל מועד כתיב. קיא) ור' אבא אמר לביש, דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כד"א (ה) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח. והשתא אהל מועד. בקדמיתא, למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא. מכאן ולהלאה אהל מועד, כד"א (ו) ובית מועד לכל חי, השתא, אתייהב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא. בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים. בקדמיתא חברותא וזוגא לסיהרא בשמשא, דלא יעדון. השתא אהל מועד, זוגא דלהון מזמן לזמן, ובג"כ וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם.

קיב) ר' שמעון, הוה יתיב ליליא חדא, ולעי באורייתא, והוה יתבי קמיה רבי יהודה ורבי יצחק ור' יוסי. אמר ר' יהודה, הא כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו, מההוא זמנא ולעילא, ושלטי בהו ההוא חויה בישא, דאעדי ליה מגייהו בקדמיתא. ישראל תינת. יהושע דלא חטא, אתעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקביל עמהון בטורא דסיני, או לא. קיג) אי תימא דלא אתעדי מניה. אי הכי, אמאי מית כשאר כל בני נשא. ואי תימא דאתעדי מניה, אמאי. והא לא חטא, דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל. ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא דסיני, כמה דקבילו ישראל. אמאי.

מסורת הזהר

(ה) (ישעיה לג) כ"ב קעה צ"א. (ו) (איוב ל) כ"ב קעה צ"ב.

מאמר

הסולם

עדים מהר חורב

יהודה הרי כתוב, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. ואמרנו שגרמו מות עליהם מאותו זמן ולהלאה. ושלט בהם הנחש הרע, שכבר הסירו אותו מהם בתחילה. ושואל, ישראל, ראויים לזה, אבל יהושע שלא חטא בעגל, שואל, אם הוסר ממנו אותו זין העליון דהיינו העדי שקבל עמהם בהר סיני, או לא.

קיג) אי תימא דלא וכו': אם תאמר שלא הוסר ממנו העדי, אם כן, למה מת כשאר בני האדם. הרי בסבת העדי השיגו חירות ממלאך המות כנ"ל. ואם תאמר שהוסר ממנו העדי, שואל למה הוסר ממנו, והרי לא חטא, שהוא היה עם משה, בשעה שחטאו ישראל. ואם תאמר שלא קבל אותו העטרה, דהיינו העדי, בהר סיני, כמו שקבלו ישראל. שואל, למה.

קיא) ור' אבא אמר וכו': ורא"א לרע. כי מתחילה היה, המלכות, אהל סתם. כמש"א אהל כל יצען כל יסע יסודותיו לנצח. ועתה הוא אהל מועד, דהיינו רק לזמן ולא לנצח. כי מועד פירושו, זמן. בתחילה היה האהל, שהיא המלכות, נותנת חיים ארוכים לעולם. שלא ישלוט בהם המות, מכאן ולהלאה אהל מועד, כש"א, ובית מועד לכל חי, כי עתה ניתן בה זמן וחיים קצובים בשביל העולם. בתחילה לא היה בה פגם ועתה נפגמה. בתחילה היה חבור זווג אל הלבנה, שהיא המלכות, בשמשא. שהוא ז"א, שאינו נפסק, עתה הזווג שלהם הוא מזמן לזמן, ומשום זה, וקרא לו אהל מועד, מה שלא היה מקודם. קיב) ר' שמעון הוה וכו': ר"ש היה יושב לילה אחד ועסק בתורה. והיו יושבים לסניו ר' יהודה ור' יצחק ור' יוסי. אמר ר' (דפריי דף קצ"ד ע"א) 438

קיד) פתח ר"ש ואמר, (ח) כי צדיק יי' צדקות אהב ישר יחזו פנימו, האי קרא אמרו ביה חברייא מה דאמרו, אבל כי צדיק יי', צדיק הוא, ושמיה צדיק, ובג"כ צדקות אהב. ישר. ואיהו ישר, כד"א (ט) צדיק וישר. וע"ד יחזו פנימו, כל בני עלמא, ויתקנון ארחייהו, למהך בארח מישר כדקא יאות.

קטו) ות"ח, כד דאין קב"ה עלמא, לא דן ליה אלא לפום רוכן דבני נשא. ות"ח, כד חב אדם באילנא דאכל מניה, גרם לההוא אילנא, דשרי ביה מותא לכל עלמא, וגרם פגימו לאפרשא אתתא מבעלה, וקאים חוכה דפגימו דא בסיהרא, עד דקיימן ישראל בטורא דסיני, כיון דקיימו ישראל בטורא (ו) דסיני, אתעבר ההוא פגימו דסיהרא, וקיימא לאנהרא תדיר. כיון דחבו ישראל בעגלא, תבת סיהרא כמלקדמין לאתפגמא, ושלטא חויה בישא, ואחיד בה, ומשיך לה לגביה, ואתפגימת.

קטז) וכד ידע משה דחבו ישראל, ואתעברו מנייהו אינון זיינין קדישין, ידע ודאי, דהא חויה אחיד בה בסיהרא, לאמשכא לה לגביה, ואתפגימת. כדן אפיק ליה לבר. וכיון דקיימא לאתפגמא, אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דילה, כיון דפגימו שריא בה, ואתהדרת כמה דאתפגימת בחוכא דאדם, לא יכיל בר נש לאתקיימא. בר משה, דהוה שליט בה, ומותיה הוה בסטר אחרא. וע"ד לא הוה רשו בה, לקיימא ליהושע תדיר, ולא לאחרא. וע"ד אהל מועד קרי ליה, דהא שריא ביה זמן קציב, לכל עלמא.

קיו) ועל דא, רזא דמלה, אית ימינא לעילא, ואית ימינא לתתא. אית

מסורת הזוהר

(ח) (תהלים יא) הקסה"ז כט צ"ט. א) (דברים לב) תולדות לו צ"ו.

הסולם

מאמר

עדים מהר חורב

קיד) פתח ר"ש ואמר וכו': פ"ש ואמר, כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. במקרא הוה, אמרו החברים מה שאמרו. אבל כי צדיק ה', היינו שהוא צדיק ושמו צדיק. ומשום זה צדקות אהב. דהיינו את המלכות ששמה צדקה. ישר, והוא ישר, כש"א צדיק וישר, וע"כ יחזו פנימו, כל בני העולם, ויתקנו דרכם ללכת בדרך הישר כראוי.

קטו) ות"ח כד דאין וכו': בוא וראה כשהקב"ה דן העולם אינו דן אותו אלא לפי רוב בני אדם. ובוא וראה, כשחטא אדם בעץ שאכל ממנו, גרם לאילן ההוא, טהוא המלכות, שישרה בו המות לכל העולם, וגרם פגם להפריש אשה מבעלה. דהיינו להפריש המלכות מ"א. ועמד חטא הזה בלבנה, שהיא המלכות, עד שעמדו ישראל על הר סיני, כיון שעמדו ישראל על הר סיני, נעבר פגם ההוא של הלבנה, דהיינו מפגם הפירוד והמיתת שמכח עצה"ד, ועמדה להאיר תמיד בלי הפסק. כיון

קטז) וכד ידע משה דחבו ישראל, ואתעברו מנייהו אינון זיינין קדישין, ידע ודאי, דהא חויה אחיד בה בסיהרא, לאמשכא לה לגביה, ואתפגימת. כדן אפיק ליה לבר. וכיון דקיימא לאתפגמא, אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דילה, כיון דפגימו שריא בה, ואתהדרת כמה דאתפגימת בחוכא דאדם, לא יכיל בר נש לאתקיימא. בר משה, דהוה שליט בה, ומותיה הוה בסטר אחרא. וע"ד לא הוה רשו בה, לקיימא ליהושע תדיר, ולא לאחרא. וע"ד אהל מועד קרי ליה, דהא שריא ביה זמן קציב, לכל עלמא.

קיו) ועל דא, רזא דמלה, אית ימינא לעילא, ואית ימינא לתתא. אית

שחטאו ישראל בעגל, חזרה הלבנה ונפגמה כמתחילה, ושלט הנחש הרע ונאחו בה, ומשכה אליו, ונפגמה.

קטו) וכד ידע משה וכו': וכשידע משה שחטאו ישראל ונעבר מהם אלו העדי הקדושים, ידע ודאי, שהנחש נאחו בהלבנה למשכה אליו, ונפגמה. כי בעת שהנחש רוצה לינק מהמלכות, מסתלק ממנה האור, כדי שלא יהיה לו ממה לינק, או הוציא אותה לחוץ מן המחנה. וכיון שהיא עומדת להפגם, אע"פ שיהושע עמד בעטרת העדי שלו, כיון שפגם שורה בה, בהמלכות, חוזרה לפגם שהיה בה בחטאו של אדם, ע"כ אין אדם יכול להתקיים. חוץ ממשה, שהיה שולט על המלכות, שהיה בסוד בעלה דמטרוניתא, ומותו היה בצד אחר, דהיינו ע"פ ה'. וע"כ לא היה להמלכות רשות לקיים את יהושע תמיד, שלא ימות, ולא לאדם אחר, וע"כ קרא לה אהל מועד. כי שורה בה זמן קצוב של חיים לכל העולם.

קיו) וע"ד רזא דמלה וכו': וע"כ סוד הדבר

שמאלא לעילא, ואית שמאלא לתתא. אית ימינא לעילא, בקדושה עלאה. ואית ימינא לתתא, דאיהו בסטרא אחרא. אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה, לאתערא רחימותא, לאתקשרא סיהרא, באתר קדישא לעילא, לאתנהרא. קיח) ואית שמאלא לתתא, דאפריש רחימותא דלעילא, ואפריש לה מלאנהרא בשמשא, ולא תקרבא בהדיה, ודא הוא סטרא דחויא בישא. דכד שמאלא דא דלתתא אתערא, כדין משיך לה לסיהרא, ואפריש לה מלעילא, ואתחשכת נהורהא, ואתדבקת בחויא, וכדין שאיבת מותא לתתא, לכלא דאתדבקת בחויא, ואתרחקת מאילנא דחיי, ועי' גרים מותא לכל עלמא. ודא הוא כד אסתאב מקדשא, עד זמנא קציב, דאתתקנת סיהרא, ותבת לאנהרא, ודא הוא אהל מועד.

קיט) ועל דא יהושע לא מית, אלא בעיטא דנחש דא, דקריב ופגים משכנא כדקדמיתא. ודא הוא רזא דכתיב, ה' יהושע בן נון נער. דאע"ג דאיהו נער לתתא, לקבלא נהורא, לא ימיש מתוך האהל, כמה דאתפגים דא, הכי נמי אתפגים דא אע"ג דזינא קדישא הוה ליה, כיון דאתפגים סיהרא, הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה, מההוא גוונא ממש, והא אתמר.

קכ) זכאין אינון צדיקיא, דידיעין רוזן דאורייתא, ומתדבקין בה באורייתא, ומקיימין קרא דכתיב, ה' והגית בו יומם ולילה וגו'. ובגינה יזכון לחיי עלמא דאתי, דכתיב ה' כי הוא חייך ואורך ימיך וגו'.

מסורת הזהר

ב) (שמות לג) בשלח קכו צ"ו. ג) (יהושע א) בשלח יב צ"ח. ד) (דברים ל) לך קכ צ"ב.

הסולם

עדים מהר חורב

מאמר

שהלבנה מתתקנת וחוזרת להאיר. וזה הוא שנקראת אהל מועד. קיט) ועל דא יהושע וכו': ועי' יהושע לא מת אלא בעצה של הנחש הזה שקרב ופגם המשכן, שהיא המלכות, כמקודם לכן. וזה הוא סוד שכתוב, יהושע בן נון נער, שאע"פ שהוא נער למטה, דהיינו בבחינת מסטרון שנקרא נער, המקבל אור מן המלכות, לא ימיש מתוך האהל, שפירוש, שהוא דומה להאהל, שהיא המלכות, וכמו שנפגם זה האהל, כך נפגם זה, יהושע, אע"פ שהיה לו העדי הקדוש מהר סיני, כי כיון שנפגמה הלבנה כך הוא ודאי שלא ניצל בלבדו ממנה, מאותו הפגם ממש, וכבר למדנו.

קכ) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשרי הם הצדיקים היודעים סודות התורה ומתדבקים בתורה, ומקיימים המקרא שכתוב, והגית בו יומם ולילה. ובשבילה יזכו לחיי עולם הבא. שכתוב, כי הוא חייך ואורך ימיך וגו'. סליק פרשת תשא

הדבר, יש ימין למעלה ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה ויש שמאל למטה, ומפרש, יש ימין למעלה, היינו בקדושה העליונה. ויש ימין למטה, שהוא בסטרא אחרא. יש שמאל למעלה, היינו בקדושה העליונה, לעורר אהבה, שתתקשר הלבנה, שהוא המלכות, במקום קדוש למעלה, בז"א, כרי שתאיר.

קיח) ואית שמאלא לתתא וכו': ויש שמאל למטה, המפריד את האהבה העליונה ומפריד אותה, את המלכות, מלהאיר על ידי השמש ומלהתקרב אליו. וזה הוא הצד של נחש הרע. כי כשחשמאל הזה של מטה מתעורר אז מושך אצלו הלבנה, ומפרידה מלמעלה, מז"א, ואורה נחשך, ומתדבקת בנחש, ואז שואבת מות למטה לכל אלו שנתדבקו בנחש ונתרחקו מעץ החיים. ועי' גרם מות לכל העולם. ע"י החטא של עצה"ד. וזה הוא שנשמא המקדש, שהוא המלכות. עד זמן מסוים (דפריי דף קצ"ד ע"ב)